

Міністерство освіти і науки України

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Історичний факультет

Кафедра історії міжнародних відносин та гуманітарних дисциплін

На правах рукопису

Логвінова Дарина Сергіївна

**ВИНИКНЕННЯ МІГРАЦІЙНОЇ ПРОБЛЕМИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ
СОЮЗІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ РОЗВ'ЯЗАННЯ**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього рівня «бакалавр»
за спеціальністю 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії

Науковий керівник:

доктор історичних наук, професор,

Надзвичайний і Повноважний Посол

Гуменюк Борис Іванович

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	6
1.1. Причини виникнення та етапи розвитку міжнародної міграції	6
1.2. Нормативно-правові основи регулювання міграції в ЄС	10
Висновки до 1 розділу	16
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄС	17
2.1. Проблематика міграції в країнах ЄС на сучасному етапі	17
2.2. Вплив повномасштабної війни РФ проти України на міграцію в країнах-членах ЄС	24
2.3. Інститути забезпечення та протидії міграції в ЄС	32
Висновки до 2 розділу	41
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	43
3.1. Механізми регулювання міграційних процесів	43
3.2. Наслідки міграції в країнах-членах Євросоюзу	52
3.3. Перспективи розвитку міграційної політики	55
Висновки до 3 розділу	60
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	65

ВСТУП

Актуальність дослідження. Міграція є одним з історичних факторів розвитку людства. З кожним роком вона набуває нових форм та впливає на розподіл робочої сили у світі. Одним з центрів міграційного тяжіння є Європейський регіон. Двадцять перше століття характеризується справжнім бумом мігрантів. Це явище сприяє змінам у економічних, політичних, соціальних та культурних відносинах. З огляду на високий рівень життя Європа привертає увагу громадян менш розвинених країн. Через величезні потоки мігрантів перед країнами регіону постають певні проблеми, що потребують врегулювання інтеграційних питань. Сучасні глобалізаційні процеси загострюють міжнаціональні відносини та посилюють страх перед іммігрантами.

Міграційні потоки, так чи інакше, впливають на динаміку населення в країнах і регіонах. Вони вносять свої корективи в соціальне, економічне та політичне життя будь-якої держави. Так, наприклад, міжнародна міграція стала фактором відтворення населення у країнах з низьким рівнем народжуваності. Важливо зазначити ряд проблем, з якими стикаються мігранти. Насамперед, це дискримінація, соціальна незахищеність та психологічні труднощі.

Незважаючи на реалізацію заходів щодо протистояння нелегальному переміщенню, за останні десятиліття масштаби не тільки не зменшились, а, навпаки, збільшились та стали неконтрольованими. Зростання потоків мігрантів вносить серйозний дисбаланс у збереження безпеки країн.

Ліберальна політика Європейського Союзу призвела до змін в економічному та соціальному житті. Зросла загроза терористичних актів, екстремізму та збільшення економічного навантаження у зв'язку з фінансовою допомогою мігрантам. Скасування внутрішніх кордонів у межах Союзу сприяло поширенню наративів про дефіцит безпеки, що призвело до посилення сек'юритизації питань міграції та захисту населення. У рамках міграційної кризи, яка розпочалась у 2022 році, країни-члени Європейського Союзу

зіштовхнулися з загрозою регіональній та національній безпеці. Держави як ніколи повинні націлювати свою діяльність на вирішення проблем, кооперуючи сили шляхом проведення спільної політики, контролю за зовнішніми кордонами, боротьби з нелегальною імміграцією та торгівлею людьми.

Внаслідок повномасштабного вторгнення в Україну, локальних конфліктів у деяких країнах Африки та Близького Сходу утворилися потоки мігрантів, які спрямувалися в Європу, що призвело до найбільшої міграційної кризи в межах континенту з часів Другої світової війни.

З огляду на все вищесказане, актуальність дослідження полягає в прогнозуванні впливу масштабних переміщень населення на соціальне, економічне та політичне життя країн-членів Європейського Союзу, визначення шляхів розв'язання міграційної кризи та перспективи розвитку міграційної політики.

Аналіз останніх джерел дослідження та публікацій. На сучасному етапі більшість цивілізованих країн за допомогою провідних фахівців світу досліджують виникнення міграційної проблеми в Європейському Союзі. Результати їх роботи лягають в основу діяльності урядів, громадських організацій та політичних інституцій.

Вивченням питання міграції в ЄС займаються такі вітчизняні фахівці як: П. Безуглий [1], В. Демчишина [5], О. Малиновська [11], Л. Черній [23] та багато інших. Цікавими є роботи зарубіжних вчених М. Купішевського [58], Ф. Ріса [58] та Г. Рапопорта [59].

Метою дослідження є спроба дослідити особливості міграційних потоків, їх характеристику та шляхи розв'язання міграційної кризи в країнах ЄС.

Для досягнення поставленої мети у роботі визначено такі завдання:

- розкрити історичне підґрунтя міжнародної міграції в Європейському Союзі;

- проаналізувати причини виникнення міжнародної міграції;
- дослідити вплив російсько-української війни на міграцію в країнах-членах ЄС;
- узагальнити наслідки міграційної політики в ЄС;
- окреслити перспективи розвитку міграційної політики в країнах ЄС.

Об'єктом дослідження є міграційна проблема в Європейському Союзі.

Предметом дослідження є виникнення та шляхи розв'язання міграційної проблеми в країнах-членах ЄС.

Методи дослідження ґрунтуються на принципах об'єктивності, розвитку та історизму. У процесі дослідження були використані загальнонаукові та історичні методи пізнання: порівняльно-історичний, критичний, метод узагальнення і систематизації.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що матеріали роботи створюють підстави для подальшого вивчення та аналізу виникнення міграції в країнах-членах Європейського Союзу, як складової міжнародних відносин. Основні положення та результати дослідження можуть бути використані у лекційних курсах: Європейський Союз в міжнародних відносинах, Міжнародні організації, Зовнішня політика країн Європи та Америки, Міжнародні відносини та світова політика та інших.

Структура і обсяг роботи зумовлені специфікою поставленої мети та завдань, розкриттям та характером досліджуваної теми. Робота складається з вступу, трьох розділів, 8 підрозділів, загальних висновків, списку використаних джерел та літератури (65 позицій). Загальний обсяг роботи становить сімдесят одну сторінку, з них 64 основного тексту.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

1.1. Причини виникнення та етапи розвитку міжнародної міграції

Міграція населення здавна є визначальним фактором людства, що пов'язано з такою характеристикою людини як мобільність. У Стародавньому світі переміщення було обумовлене здебільшого військовими походами, зміною клімату, нестачею ресурсів та освоєнням нових земель. Люди активно залишали свої країни внаслідок збройних конфліктів, порушення прав людини для пошуку кращого життя та фінансової стабільності.

Уперше поняття міграція у науковий вжиток було введено у кінці ХІХст. англійським ученим Е. Ревенштейном у роботі «Закони міграції». Автор розглядає це поняття як безперервний процес, зумовлений взаємодією чотирьох основних груп чинників, які діють у початковому місці проживання мігранта, на стадії переміщення, у місці в'їзду та чинники особистого характеру [13, с.36].

Щоб зрозуміти причини переміщення осіб потрібно знати, яке підґрунтя воно несе. Розглянемо більш детально наступні терміни.

Міграція – це процес переміщення населення через кордон або в межах країни зі зміною місця проживання на певний термін. Залежно від бажання чи небажання особи переміститися розрізняють добровільну та вимушену (примусову) міграцію.

Добровільна міграція – зміна місця проживання особи за власним бажанням під впливом економічних, політичних та соціальних факторів.

Вимушена міграція – переміщення індивіда у зв'язку з вчиненням щодо нього насильницьких дій чи переслідування або при реальній загрозі піддатися насиллю, супроводжується перетином кордону або

адміністративно-територіальних меж в середині держави. Причинами вимушеної міграції можуть бути екологічні, техногенні та інші обставини.

Добровільні мігранти залишають свої домівки за власним бажанням внаслідок різних причин. Наприклад, це можуть бути можливості для кар'єрного зросту, кращий рівень життя, вища якість освіти, медицини тощо. Вимушені мігранти, у свою чергу, тікають від війни, голоду, переслідувань, тобто особи хочуть уникнути порушення власних основоположних прав.

Г. Рапопорт у своєму дослідженні визначає, що процес міграції потрібно розглядати з двох сторін. З одного боку, імміграція може спричинити відток освічених людей з країн, що розвиваються. З іншого боку, цей процес може допомогти експортувати демографічний надлишок та отримати страховий дохід від грошових переказів. Міграція населення може ослабити проблему безробіття [59].

Ознаками міграції є:

1. факт переміщення;
2. перетин кордонів;
3. зміна місця проживання (постійна або тимчасова);
4. перебування на новому місці знаходження;
5. відсутність на попередньому місці проживання;
6. зміна правового статусу мігранта;
7. правове регулювання приймаючої території [1, с.6].

Основними причинами міжнародної міграції є:

- економічні причини – сприятливі умови у державі призначення: вища заробітна плата, перспектива створення багатства та бажання уникнути соціальної та політичної ситуації у рідному регіоні. Факторами, що стимулюють міграцію, є високий рівень безробіття, бідність та економічна нестабільність.

- соціополітичні причини – етнічні, релігійні та расові дискримінації, сімейні конфлікти, війни або загрози конфлікту, рабство або поневоляна праця.
- екологічні причини – зміна клімату, голод, що спричинений нестачею природних ресурсів, змушують людей мігрувати у пошуках більш сприятливих кліматичних умов [20, с.12–14].

Європа завжди була привабливим регіоном для мігрантів. На етапі становлення держав деякі країни регіону навмисно проводили політику залучення іммігрантів. Провідну роль у реконструкції європейських держав займали саме мігранти. Вони виконували роботу, що потребувала величезних зусиль, але вважалась неprestижною. Завдяки ним місцеве населення мало змогу займати більш високооплачувані посади та займатися інтелектуальною працею. Ця тенденція залишається актуальною і зараз.

Початком сучасного етапу міграції прийнято вважати кінець Другої світової війни. Ця війна зумовила виникнення терміну «імміграційне безумство» європейців, що вирушили на пошуки кращого життя. Станом на 1943 рік близько 30 мільйонів осіб змушені були покинути свої домівки. Після завершення Другої світової більше 12 мільйонів німців переїхали до Австрії або повернулись до Німеччини з інших держав, 1,5 мільйони етнічних поляків втекли з СРСР, 500 тис. етнічних білорусів та українців були переселені з Польщі до Радянського Союзу [19].

У 1951 році було створено Міжнародну організацію з міграції (МОМ), основними функціями якої є організоване переселення вимушених мігрантів та біженців, регулювання міграції населення з метою економічного та культурного розвитку держав.

Період 1980х – 1990х рр. характеризується не тільки імміграцією з третіх країн в Європу, але й внутрішньоєвропейською міграцією. З кінця 1980-х років

громадяни країн Центральної та Східної Європи (ЦСЄ) змогли безперешкодно виїжджати за кордон. Найбільше іммігрантів з ЦСЄ прийняла Німеччина [19].

Міграційна політика поступово стала спільним предметом обговорення для країн-членів ЄС. На початку європейської інтеграції міграційним питанням приділялось мало уваги. Лише після 1999 року розпочався період розробки спільної політики. У 2015 році Європейською комісією було запропоновано створити систему заходів, щоб покращити міграційну політику. Було прийнято рішення про збільшення присутності ЄС у світі. Воно підкріплялося Планом дій з боротьби з контрабандою мігрантів на 2015–2020 рр., який закріпив зміцнення співпраці з країнами, що не входять в ЄС, вдосконалення процесу збору інформації щодо мігрантів [24].

Після подій «Арабської весни» у Європу хлинув потік біженців з країн Північної Африки. У червні 2011 року Європейська Рада розширила повноваження Агентства з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах ЄС з можливим створенням структур посиленого прикордонного контролю. У 2015 році відбувся саміт ЄС – Африка з проблем міграції, участь в якому взяли 50 країн. Єврокомісія закликала уряди країн сприяти поверненню біженців на батьківщину [20].

Внаслідок загострення бойових дій, бідності, голоду, відсутності стабільного заробітку Європу накрив потік мігрантів з країн Північної Африки, Близького Сходу і Південної Азії. У 2015 р. ЄС зіткнувся з неконтрольованим потоком біженців, до якого не був готовий [2, с. 29]. За рік, за різними даними, до Євросоюзу прибуло 1,8 млн осіб, які шукали притулку. Це спричинило найбільшу міграційну кризу з часів Другої світової війни.

У квітні 2015 року у Середземному морі сталася серія морських катастроф. На шляху до Європи затонули, як мінімум, п'ять човнів, на борту яких було близько 1200 мігрантів з Північної Африки. Згідно з даними

Євробарометра, імміграція стала найбільшою проблемою європейців, залишивши позаду безробіття та економічні труднощі [11, с.162].

Останні десять років міграційне питання гостро постало в Європейському Союзі і особливо загострилось у 2022 році. У першій половині 2022 року майже 180 тис. громадянам країн, які не входять до ЄС, було наказано покинути територію Євросоюзу, з них 33 600 людей депортовано додому. За перші десять місяців 2022 року виявлено 281 тис. нелегальних в'їздів, що на 80 тисяч більше, ніж у 2021 році. Ці дані свідчать про необхідність перегляду міграційної політики Європейського Союзу [24].

1.2. Нормативно-правові основи регулювання міграції в ЄС

Міжнародна міграція – одне з ключових явищ, що є джерелом проблем та можливостей для всього людства. Загалом міграційна політика є системою спеціальних національних законів, а також міжнародних угод, які регулюють міграційні потоки, обмеження припливу та відтоку нелегалів і біженців та стимулюють приток економічно ефективного людського капіталу. Насамперед науковців та висококваліфікованих спеціалістів у різних галузях. Європейський напрямок дуже популярний для мігрантів та біженців з різних країн протягом багатьох століть, саме тому є важливим нормативно-правове регулювання міграційних потоків.

Після ухвалення низки документів про співпрацю в економічній та енергетичній галузях у 1950-х роках держави почали поступатися деякою автономією заради процвітання співробітництва між ними. Європейська економічна спільнота, створена у 1957 році, поклала початок свободи пересування для робочої сили. Це право було задекларовано у Паризькій угоді (1951 року) про створення Європейського об'єднання вугілля та сталі, а також підтверджувалось двома Римськими договорами щодо утворення

Європейського економічного співтовариства та Європейського співтовариства з атомної енергії (1957 року).

Найбільшою історичною подією, яка вплинула на інтеграцію в ЄС, стало підписання Шенгенської угоди 14 червня 1985 року, згідно з якою держави-члени погодились на вільне пересування працівників у межах країн Шенгенської угоди, із загальною візовою системою та взаємним обміном інформацією щодо кордонів. 19 червня 1990 року було підписано Шенгенську конвенцію про гарантію та імплементацію цих домовленостей. У 1997 році до Шенгенських угод доєдналися Італія, Греція та Австрія. Країни, що доєдналися до Євросоюзу у 2004 році, приєдналися до Шенгенської угоди у 2007 році.

У 1986 році було прийнято Єдиний європейський акт, який вніс зміни до Римських договорів, згідно яких правом на вільне пересування могли користуватися не лише економічно активні особи. Також, для проживання на території інших держав ЄС вони мали довести свою платоспроможність та отримати дозвіл від місцевої влади. Поступово іммігранти з країн Європейського Співтовариства набули право на працевлаштування в державних установах. Єдиним європейським актом було прийнято рішення про взаємне визнання дипломів та кваліфікацій, а також розроблено спільне законодавство, яке забезпечувало однаковий доступ до пільг на території країн Євросоюзу.

Ще одним кроком у регулюванні міграційних потоків став Договір про утворення Європейського Союзу, більш відомий як Маастрихтський договір, підписаний 7 лютого 1992 року. Новостворений Союз став правонаступником Європейського Співтовариства. Сам договір закріплював право будь-якого громадянина країни-члена Євросоюзу вільно пересуватися та обирати місце проживання по всій його території.

У зоні спільних інтересів була зазначена політика у сфері притулку, правил перетину зовнішніх кордонів та контролю над ними, імміграційна

політика (проживання, об'єднання сімей, працевлаштування іноземців), яка має вирішуватися на міжурядовій основі.

Міграційні питання залишалися поза сферою спільної політики. У Маастрихтському договорі зазначалося, що ніщо не може перешкоджати урядам застосовувати заходи, які вони вважають необхідними, з метою контролю над імміграцією з країн третього світу та запобіганню злочинності [58, с.313].

Визначною подією у законодавстві ЄС щодо міграційної політики стала Дублінська конвенція 1990 року, що була ратифікована у 1997 році. Уклавши конвенцію, країни Євросоюзу погодились, що розгляд заяв шукачів притулку повинні брати на себе країни в'їзду, тобто ті, що оформили їм візу, або перша держава, в яку нелегально проникнули. З одного боку, цей пункт мав на меті спростити систему перетину кордону по всій Європі та перешкодити вторинному руху мігрантів у глиб ЄС. З іншого боку, така політика породила непропорційне навантаження на країни Південної Європи, спричинила дефіцит ресурсів та гуманітарні проблеми, зокрема в Італії та Греції [33].

Переломним моментом у формуванні політики щодо мігрантів став Амстердамський трактат, підписаний у 1997 році, де окрему частину відведено імміграції, притулку та свободі пересування. У жовтні 1999 року на саміті у Тампере голови держав домовилися про реалізацію трактату. Було схвалено спеціальну програму на 5 років щодо регулювання міграції. Відповідно до Амстердамського договору мігрант повинен керуватися правилами ЄС. Цей договір був першою чіткою спробою формалізації міграційної політики, що позбавила певної автономії держав-членів Євросоюзу у цій сфері. У 2004 році було прийнято нову програму у Гаазі. Вона була спрямована на поглиблення співпраці країн у міграційних питаннях, визначала права людини та іммігрантів. П'ятирічні програми не належать до законодавства ЄС, водночас, у них окреслено основні напрямки спільної міграційної політики.

У 2008 році Єврокомісія проаналізувала та підбила підсумки першого етапу формування міграційної політики Європи у XXI столітті. Було сформульовано принципи імміграційної політики, що є основними напрямками діяльності у сфері міграції [27].

Цілі міграційної політики були деталізовані та закріплені у Пакті про імміграцію та притулок, схваленому у жовтні 2008 року на саміті в Брюсселі. У ньому наголошується, що державам-членам ЄС потрібно управляти міжнародними переміщеннями з урахуванням можливостей прийому мігрантів з точки зору забезпечення житлом, ринком праці, доступом до медицини, освіти та соціальних послуг. Громадяни ЄС не потребують дозволів на проживання, але приймаюча країна може вимагати від них зареєструвати своє перебування не пізніше трьох місяців після переїзду. Якщо члени їх сімей є громадянами третіх країн, то вони повинні клопотатися про дозвіл на проживання, що оформлюється на п'ять років [43].

Важливим документом, що визначив основні напрямки дій Євросоюзу з 2010 по 2014 роки, стала Стокгольмська програма. Пріоритетними напрямками цієї програми є: захист прав та свобод громадян; взаємне визнання судових рішень, як у цивільних так і в кримінальних справах; посилення боротьби з тероризмом; управління зовнішніми кордонами та візова політика ЄС; розвиток спільної міграційної політики та співробітництво з країнами третього світу [4, с.95].

У 2011 році Єврокомісія ухвалила Глобальний підхід до міграції та політики (GAMM). Він регулює процеси імміграції, торгівлі людьми, надання притулку біженцям та оцінює вплив міграції на розвиток Євросоюзу [31].

Важливою складовою регулювання імміграції у країни ЄС є інформування іммігрантів, що сприяє більш організованому потоку людей. У 2011 році було запроваджено Імміграційний портал ЄС, що доступний англійською, французькою, арабською та іспанською мовами, містить

інформацію про імміграцію та контакти як урядових, так і неурядових організацій у сфері міграції. Цей портал покликаний забезпечити мігрантів актуальною інформацією щодо пропускних пунктів, що функціонують у більшості країн-членів [39].

У грудні 2014 року закінчився термін дії Стокгольмської програми, тому ще в березні 2014 року Європейська комісія прийняла новий документ під назвою «Відкрита та безпечна Європа: як це зробити». Було визначено керівні принципи, що діяли в період з 2014 по 2020 роки і наголошували на необхідності спільної політики щодо міграції. Через міграційну кризу в Європі та постійні потоки біженців у 2015 році Єврокомісія опублікувала Європейський порядок денний з питань міграції, що містив заходи щодо подолання кризи [49]. У 2020 році мав бути затверджений новий план «Відкрита та безпечна Європа: як це зробити», але засідання відклали через спалах коронавірусу.

Одним з викликів у сфері сучасної міграції є незаконна імміграція. До нормативних документів, що регулюють це питання, відносяться Постанова 2019/817 Європейського парламенту та Ради від 20.05.2019 року «Про створення основи для взаємодії інформаційних систем ЄС у сфері кордонів і віз та про внесення змін до правил ЄС» [60] і Постанова 2019/818 Європарламенту та Ради від 20.05.2019 року «Про створення основи для взаємодії між інформаційними системами та про внесення змін до правил ЄС» [61].

У травні 2021 року Європарламент закликав врегулювати питання легальної міграції працівників, а також сприяти циркуляції міграції, щоб закрити нестачу робочої сили в ЄС та боротьбі з відтоком науковців та висококваліфікованих спеціалістів. У вересні 2021 року Європейський Парламент ухвалив угоду, згідно з якою були затверджені нові правила отримання роботи в ЄС. Для цього достатньо чинного робочого контракту або шестимісячної пропозиції про роботу [48].

До нормативних документів, що регулюють це питання, відноситься Директива 2014/66 Європарламенту та Ради «Про умови в'їзду та проживання громадян третіх країн у рамках внутрішньо корпоративних переміщень» [37]. Ця директива встановлює, за яких умов негромадяни Європейського Союзу можуть в'їжджати та працювати в ЄС. Директива 2016/801 Європейського Парламенту та Ради від 11 травня 2016 року «Про умови в'їзду та проживання громадян третіх країн з метою дослідження, навчання, волонтерської служби, схем обміну учнями або всесвітніх проєктів» [35] передбачає спрощення мобільності в межах ЄС, а також забезпечує довший термін дії посвідок на проживання. Директива 2021/1883 Європейського Парламенту та Ради від 20 жовтня 2021 року «Про умови в'їзду та проживання громадян третіх країн з метою працевлаштування висококваліфікованого співробітника» [36] спрямована на залучення та утримання висококваліфікованих працівників, особливо в тих сферах, де їх не вистачає. Власники блакитної карти мають отримувати таку ж заробітну плату, як і громадяни ЄС.

Директива 2001/55 Ради від 20 липня 2001 року «Про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у випадку масового припливу переміщених осіб та про заходи прийому таких осіб, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та наслідків цього» [34] є винятковим документом, що регулює питання надання негайного тимчасового прихистку у випадку масового притоку вимушених мігрантів з країн, що не є членами ЄС. Ця директива була прийнята після конфліктів у колишній Югославії та вперше запроваджена Радою у відповідь на війну Російської Федерації проти України у 2022 році. Згідно з документом, мігранти отримують дозвіл на проживання від одного року до трьох, гарантії доступу до роботи, житла, медичної допомоги, освіти та можливості возз'єднання сімей за певних обставин.

Усі ці документи направлені на регулювання системи контролю за мігрантами. Система нормативно-правового регулювання міграційними

потоками, яку створив ЄС, підкріплена різними міжнародними документами, директивами та нормативно-правовими актами. У той же час, в країнах-членах Євросоюзу відсутня єдина стратегія ведення міграційної політики, оскільки кожна країна має власний курс з цього питання.

Висновки до 1 розділу

Отже, міграція є невід'ємною частиною історії людства. Механізм регулювання міграційними потоками у Європейському Союзі закріплений у міжнародних документах, директивах, установчих договорах, а також у правових актах інституцій Євросоюзу. Нормативно-правові документи встановлюють правила та процедури, які спрямовані на захист прав людини.

Сучасна міграційна політика ЄС складається з підтримки легальної міграції та протидії нелегальній, інтеграції проживаючих іммігрантів у суспільство держави. Швидкозростаюча міграція стала фактором, що зачіпає інтеграційні процеси об'єднання Європи і веде до збільшення націоналістичних настроїв у окремих країнах. Уряди удосконалюють законодавство в області нелегальної міграції, розробляють нормативну базу щодо надання притулку та контролюють чинні нормативні акти. Розширення вільного пересування між державами сприяло мобільності висококваліфікованих спеціалістів у межах ЄС, що допомогло розширити ринок праці. Останнім часом також збільшилась кількість мігрантів, що змінили своє місце проживання заради кращого рівня життя, навчання та кар'єрних можливостей.

Аналіз історичних особливостей міграції в ЄС дозволив виділити основні причини та етапи розвитку міграційних потоків. Міграційні процеси обумовлені різними причинами, зокрема у екологічній, економічній та соціополітичній сферах. Ці процеси впливають на всі сфери суспільного життя та вимагають комплексних підходів, щоб ефективно вирішити усі виклики, що постають перед державами-членами Євросоюзу.

РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЄС

2.1. Проблематика міграції в країнах ЄС на сучасному етапі

Засновники Євросоюзу завжди надавали свободі переміщення особливого значення як незаперечній цінності та перевазі серед інших об'єднань. Громадяни країн-членів ЄС можуть вільно працювати, навчатися та переїжджати в будь-яку з цих держав, не втрачаючи повноту своїх прав. Міграційна політика Європейського Союзу регулюється на двох рівнях – національному та наднаціональному. Загальноєвропейська політика носить рекомендаційний характер. Не зважаючи на наявність нормативних документів, програм дій та директив, вибір інструментів і механізмів, її реалізація відбувається на національному рівні. Проте, ЄС вдалось в значній мірі уніфікувати і гармонізувати національні законодавства країн-членів.

Щоб підтримувати високий рівень правової, економічної та політичної інтеграції, Євросоюз постійно розвиває правову систему, вдосконалює засоби досягнення цілей та завдань, що постають перед державами-членами. Нормативно-правова основа, що сформувалась у процесі діяльності ЄС, забезпечує поглиблення європейської інтеграції [26]. Низка

нормативно-правових документів спрямована на встановлення єдиних стандартів прийому біженців, надання притулку та визначення країни, що буде відповідальна за проведення процедур для надання відповідного статусу. У вирішенні міграційних проблем допомогу надають спеціалізовані європейські установи, а саме: Європейське агентство з охорони зовнішніх кордонів (FRONTEX), створене у 2004 році та Європейський офіс з надання підтримки у сфері притулку (EASO), який працює з 2011 року.

Європейський Союз ефективно вирішує кризові ситуації завдяки налагодженій юридичній системі та згуртованості держав. Разом з тим існують протиріччя серед країн (Вишеградська четвірка, Brexit) щодо ідеї спільних дій в сфері міграції, вирішення питання економічної нестабільності, а також відмінності поглядів у держав-членів. Результатом цього стала поява різних швидкостей інтеграції для різних країн після розширень у 2004, 2007 та 2013 роках. Поступове розширення Союзу сприяло припливу мігрантів з країн Центрально-Східної Європи до країн-засновниць. Побоюючись негативних наслідків внутріньосоюзних переміщень, держави ввели обмежувальні правила в'їзду для іммігрантів з ЦСЄ та країн Балтії. Побоювання виявились марними, адже така міграція не була масштабною.

Міграційна політика ЄС у період 2000–2015 рр. характеризується як асиміляційна. Вона передбачала інтеграцію мігрантів у економічну, соціальну та політичну сфери життя. Цей період характеризується інтенсифікацією міграційних потоків в країни Євросоюзу, що обумовлена погіршенням політичної і економічної ситуації в деяких регіонах світу. Зокрема, на Африканському континенті та у деяких країнах Сходу [25]. У 2015 р. розпочалась так звана «міграційна криза», яка стала поштовхом до протиріч між державами-членами ЄС. Серед основних причин цього явища можна назвати:

1. Збройні конфлікти та війни: війна в Сирії (розпочалась у 2011 році); російська агресія на території Донецької та Луганської

областей, а також окупація Криму; сутички в Судані; війна в Афганістані; конфлікт у дельті Нігеру тощо.

2. Відсутність єдиної позиції щодо регулювання міграційними потоками. ЄС розширював своє правове регулювання у сфері легальної міграції, у той час, як нелегальній не було приділено значної уваги. Відсутність єдиної політики протидії нелегальній міграції призвела до протиріч між країнами. Так, наприклад, Угорщина почала будувати стіну, щоб захистити себе від мігрантів.
3. Низький рівень контролю на кордонах. Повноваження щодо захисту меж Європейського Союзу покладені на безпекові організації, що потребують постійної модернізації та розширення своїх повноважень відповідно до вимог сучасної міграції.

Для окреслення проблеми неконтрольованого зросту людських потоків був уведений у вжиток термін «міграційна криза». Її можна охарактеризувати як стан, за якого з різних причин збільшується потік легальних та нелегальних мігрантів, що викликає ряд труднощів у приймаючих країнах.

Початок громадянської війни у Сирії та події «арабської весни» спричинили збільшення потоку біженців у ЄС. Проблема міграції особливо загострилась у 2015 році. В основі лежали розбіжності через розподіл квот щодо приймання біженців країнами-членами. 8 жовтня 2015 року через наплив іммігрантів Рада ЄС з питань юстиції та внутрішніх справ ухвалила план дій щодо повернення мігрантів до їх держав. Особливу роль у ньому відігравали дипломатичні представництва Євросоюзу у країнах, що є найбільшими джерелами нелегалів. Для реалізації плану з повернення нелегальних мігрантів були створені Європейські міграційні офіси в Лівані, Нігері, Єгипті, Пакистані, Тунісі, Туреччині, Сенегалі, Судані та Марокко.

У травні 2015 року було розроблено Європейський порядок денний з питань міграції, що був спробою регулювання загроз, що постали перед державами-членами. Прийняття порядку стало поштовхом до розвитку кращого

майбутнього для переміщених осіб та визначення тих, хто має повернутися додому.

Великі потоки біженців дуже турбували Францію та Німеччину, тому ними було запропоновано ввести квоти на розподіл мігрантів. Проте, країни Вишеградської четвірки виступили проти такого рішення, аргументуючи це міркуваннями безпеки. Мартін Шульц, який був тоді головою Європарламенту, заявляв, що головною проблемою міграційної кризи є недостатня залученість усіх країн задля прийняття спільних рішень [10, с.309]. Восени 2015 р. у ЄС домовилися про квоти на розміщення мігрантів. Відповідно до них, Європа змогла розмістити 120 000 осіб, більшість з яких прийняли Франція, Німеччина, Іспанія, Польща, Бельгія та Нідерланди [5, с.326]. У жовтні 2015 р. Люксембург впровадив механізм реагування на політичну кризу (IPCR) шляхом обміну інформацією. Заходи IPCR зміцнюють здатність ЄС швидко приймати рішення під час криз, включаючи міграцію та терористичні акти. Основними інструментами вирішення складних питань є круглі столи, аналітичні звіти та моніторинг ситуації [57].

Криза 2015 року підкреслила необхідність спільної стратегії щодо вирішення проблем міграції, розподілу біженців та вдосконалення систем їх інтеграції у європейське суспільство. Невдача у збереженні ефективного контролю за кордонами, недостатня підготовка заходів на рівні ЄС прискорили необхідність перегляду існуючих нормативно-правових документів, заходів щодо регулювання нелегальних переміщень і розробки нових стратегій для подолання міграційної кризи. З нею також пов'язані фундаментальні європейські цінності, а, отже, і право на отримання притулку. Щоб подолати кризу 2015 року необхідно було дійти спільної згоди щодо квот та розподілу біженців, ухвалити спільний план дій та віднайти баланс між гуманізмом та захистом власних громадян. Пошуки такого підходу логічні саме на наднаціональному рівні, оскільки проблеми міграції не можуть бути розв'язані державами самостійно, тому що потребують міжнародного співробітництва.

Дана криза допомогла виявити недоліки у системі повернення мігрантів на батьківщину, які нелегально потрапили на територію ЄС. У 2019 р. до країн походження повернулася лише третина осіб і тільки 15% з них супроводжувалися угодами про реадмісію. Згідно з цими даними можна сказати, що співпраця з третіми країнами у Євросоюзі недостатньо розвинута. Проблемним залишається й питання контролю за кордонами. Відсутність чітких процедур щодо осіб, які потрапляють на територію ЄС внаслідок рятувальних та пошукових операцій у морі, якнайкраще показує брак порядку дій прикордонного контролю у надзвичайних ситуаціях [63].

У 2016 році у країнах ЄС було зареєстровано 900 тисяч біженців. Деяка частина мігрантів перетнула кордон нелегально, а саме: 335 тис. сирійців, 178 тис. афганців та 121 тис. іракців. У 2018 році до Євросоюзу прибуло близько 600 тис. осіб. Наприкінці 2019 року ЄС вичерпав свої можливості для прийому біженців, проте їх потік продовжувався. З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну близько 8 мільйонів осіб знайшли свій прихисток в країнах Європейського Союзу [21].

Перетин будь-якого кордону без документів неможливий. Саме тому одним зі способів нелегально дістатися до Євросоюзу є шлях через Середземне море. Існує декілька маршрутів, щоб дістатися країн ЄС, а саме:

- Східно-середземноморський маршрут, стосується нелегального прибуття до Греції, Болгарії та Кіпру. Завдяки співпраці ЄС-Туреччина потік біженців скоротився. У 2016 році Туреччина та Євросоюз зробили спільну заяву, в основі якої було покладено 2 принципи:
 1. За кожного сирійця, що повернеться з грецьких островів до Туреччини, ще один сирієць буде переселений до ЄС.
 2. Усі нові нелегальні мігранти будуть повернені з грецьких островів до Туреччини, якщо не подадуть заяву про притулок.

У 2020 році кількість прибулих східно-середземноморським маршрутом була на 98% меншою, ніж у 2015 році, але у 2021 та 2022 роках їх кількість зросла [55].

- Західно-середземноморський маршрут використовується для прибуття біженців до Іспанії, як морем, так і до іспанських анклавів у Північній Африці. У 2018 році він став найбільш часто використовуваним шляхом до Європи. У грудні 2022 року країни-партнери з ЄС та Африки запустили Team Europe Initiatives (TEI), що має врегулювати питання міграції. На ініціативу було виділено 950 мільйонів євро.
- Західноафриканський маршрут використовується мігрантами щоб дістатися до Канарських островів. У 2006 році понад 31 000 біженців прибуло на острови. Ця подія відома як криза Каюкос [56].
- Центрально-середземноморський маршрут допомагає біженцям дістатися Італії та Мальти. Більшість мігрантів проходять транзитом через Лівію – це сприяє розвитку торгівлі людьми та контрабанді. У листопаді 2017 року ЄС разом з ООН та Африканським Союзом створили спільну робочу групу з питань міграції. Метою об'єднання є посилення співпраці у сфері переміщень в Африці. У листопаді 2022 року через збільшення потоку біженців Європейська комісія розробила План дій ЄС щодо Центрального Середземномор'я, який спрямований на врегулювання та скорочення нелегальної міграції [54].

Правове регулювання з урахуванням особливостей транспортування мігранта перебуває на стадії розвитку. Міжнародний досвід підтверджує необхідність реакції на нелегальне перевезення мігрантів морем, оскільки це несе пряму загрозу їх життю. Згідно з даними Міжнародної організації з питань міграції ООН, за період 2014–2019 рр. у Середземному морі загинуло близько 20 тисяч осіб [53].

За даними Європолу та Інтерполу, понад 90% мігрантів платили контрабандистам, щоб дістатися Євросоюзу. Незаконне перевезення принесло

перевізниками близько 200 мільйонів євро у 2019 році. Європейський Союз вживає заходи, спрямовані на боротьбу з контрабандистами та на захист біженців. Так, у 2021 році за сприянням Європейської міждисциплінарної платформи проти кримінальних загроз держави-члени провели 3 409 арештів, вилучили 159 одиниць вогнепальної зброї та безліч фальшивих документів.

Європейське агентство прикордонної та берегової охорони (Frontex) розгорнуло 3 програми, що проводяться у Середземному морі та мають на меті врятувати мігрантів, що знаходяться у зоні ризику. У 2016 році ЄС створив Європейський центр боротьби з контрабандою мігрантів, що надає допомогу країнам-членам у боротьбі з нелегальною міграцією. У березні 2020 року Євросоюз розпочав військову операцію під назвою Iginі, що сприяє руйнуванню бізнесу контрабандних перевезень і торгівлі людьми. Операція здійснюється шляхом патрулювання моря за допомогою літаків.

Європейський Союз має постійну цивільну місію в Нігері (EUCAP SAHEL Niger), яка допомагає владі країни розробити методи контролю та вирішити проблему нелегальної міграції [62].

Ще одним викликом для ЄС стало подолання пандемії COVID-19. Вона ще раз підтвердила необхідність гнучкого міграційного законодавства. Євросоюзу довелося йти на поступки та ухвалювати неординарні рішення, такі як: подовження термінів перебування іноземців, забезпечення їх доступу до соціальних та медичних послуг. Це також призвело до зменшення кількості нелегальних перетинів кордону. Натомість кількість поданих заяв про притулок в 2019 р. була майже 700тис., а у 2020 р. ця цифра зменшилась до 400тис.[12].

Після масових заворушень у Білорусі в 2020–2021 рр. режим Лукашенко намагався створити гібридну міграційну кризу, щоб відвернути увагу світу від ситуації в країні. Держава почала організовувати рейси з мігрантами з Афганістану, Сирії та Іраку до країн-членів ЄС, зокрема, до Польщі, Литви та Латвії. Кількість нелегалів, що прибули у Литву в 2021 році, була у 50 разів

більша, ніж у 2020 році. Євросоюз не визнав результати білоруських виборів та вважає їх несправедливими. Було впроваджено пакети санкцій на 223 фізичні особи та 37 організацій. Санкції були введені у відповідь на фальсифікацію результатів виборів, використання мігрантів у політичних цілях, а також участі Білорусі у війні проти України [40].

Міграція впливає на різні сфери життя та вектори політики країн, що приймають мігрантів, зокрема, це мовні аспекти, релігія, соціальні структури, міжкультурна взаємодія та національна свідомість. Недостатня інтеграція може призвести до соціальних та економічних проблем. В контексті міграції також виникли загрози поширення терористичних атак. Згідно з статистичними даними упродовж 2001–2020 рр. від терористичних атак у Європі загинуло близько 1000 осіб [9, с.76].

У 2021 році до ЄС прибуло 2,3 мільйона іммігрантів з країн, що не входять до Союзу, а також 1,4 млн осіб, які раніше перемістились з держав-членів Євросоюзу. У 2022 році близько 1 мільйона людей емігрували з території Європейського Союзу до країн за його межами. Найактивнішими міграційними шляхами у 2022 році стали Західнобалканський та Центрально-середземноморський маршрути. З січня по жовтень 2022 року кількість нелегальних перетинів через Західнобалканський маршрут становила 128 400 тис. разів, що на 159% більше, ніж у 2021 році [24].

8 лютого 2024 року Комітет постійних представників ЄС (Coreper) схвалив попередню угоду, що включає в себе пакт з 5 ключових законів, які реформують систему надання притулку та міграції. Буде оновлено регламент бази даних відбитків пальців ЄС (Eurodac), що дозволить краще контролювати перетин кордонів та виявляти нелегалів. Регламент про надання притулку та управління міграцією (AMMR) замінить Дублінський регламент, що має полегшити роботу держав-членів у сфері перегляду заяв щодо надання притулку. П'ятою частиною пакту є новий закон, який дозволить

державам-членам ЄС коригувати певні правила у сфері надання притулку та міграції. Наприклад, умови для реєстрації заяв про надання прихистку [28].

Перевага європейської міграційної системи полягає в тому, що, незважаючи на безліч викликів, які постають перед нею, вона не законсервована в Маастрихтському договорі, а постійно змінюється, щоб повністю відповідати сучасним викликам.

2.2. Вплив повномасштабної війни РФ проти України на міграцію в країнах-членах ЄС

З набуттям незалежності Україна стала елементом міграційної системи Європи. Саме до європейських країн спрямована більшість українських громадян. Причини переміщення можуть бути різними: починаючи від поліпшення стану здоров'я і закінчуючи етнічними конфліктами та війнами.

Ще до початку російської агресії у 2013 році кількість поїздок до Польщі перевищила чисельність виїздів до Росії. На це є декілька причин, а саме: розширення Євросоюзу у 2004 році та приєднання українських сусідів до Шенгенської зони у 2007 році.

Міграція може використовуватися як елемент гібридної війни. Саме цим методом користувалась, і продовжує його використовувати, Російська Федерація по відношенню до нашої країни. Міграційні стратегії поділяються на «позитивну» і «негативну» та активно використовуються ворогом для підриву внутрішньополітичної ситуації в середині держави-жертви. До початку російсько-української війни у 2014 році Росія використовувала «позитивну» міграційну стратегію. Вона впроваджувала політику «братерства» та всіляко намагалась залучати до себе українських заробітчан. Варто зауважити, що стратегія була досить вдалою адже у 2013 році близько 1,5 млн українців перебували на території РФ, більшість з них були заробітчанами [3, с.31].

Російське вторгнення та окупація Криму у 2014 році стало поштовхом до великої кількості біженців та внутрішньо переміщених осіб. За даними ООН від початку бойових дій на Донбасі з Донецької та Луганської областей виїхало майже 2 мільйони осіб. З Криму виїхало 25 тис. осіб. Кількість заяв про надання притулку, поданих громадянами України в 2015 році, становила 22 тис., що було у 20 разів більше, ніж у 2013 році [15]. У 2015 році було задоволено 2775 клопотань. Найбільша кількість біженців припала на Польщу. До неї виїжджали переважно жителі прикордонних регіонів України. Мігранти тікали за межі країни у пошуках мирного життя та з надією на краще майбутнє. Деякі з них більше не повернуться додому.

Така незначна чисельність шукачів притулку у країнах-членах ЄС пов'язана з тим, що люди, які постраждали від російської агресії, у першу чергу, шукали притулку в Україні. Станом на травень 2016 року з непідконтрольних Україні територій було переміщено більше 1 млн осіб.

Після окупації частини Донецької, Луганської областей та Криму Росія намагалась впроваджувати одночасно і «позитивну», і «негативну» міграційні стратегії. Під час найактивнішої фази протистояння понад 300 тис. українців перемістились до Росії. Вони шукали там притулок не тільки через територіальну близькість. На міграцію також впливала інформаційно-пропагандистська діяльність. Російські ЗМІ часто використовували присутність українських заробітчан як свідчення «братніх» відносин між державами, а біженців, як контраргумент, щоб не визнавати своє втручання на Донбас та анексію Криму. «Негативну» міграційну стратегію можна вбачати у спробах втручання у внутрішню політику нашої країни та постійний інформаційний вплив на населення України. Росія здійснювала спроби сформувати негативне ставлення до переселенців з тимчасово окупованих територій. Усе це створювало внутрішні конфлікти та проблеми, вирішення яких вичерпувало ресурси України [3, с.31,32].

Згідно з даними Євростату наприкінці 2013 р. на території ЄС знаходилось 634,8 тис. осіб, у 2015 – 905 тис. Найбільше українців проживали в Польщі, Італії, Чехії та Іспанії. За підсумками 2019 року Україна посіла четверте місце за кількістю емігрантів в Євросоюзі.

Нова хвиля міграції пов'язана з широкомасштабним вторгненням Росії в Україну. 2022 рік став новим етапом для випробування української стійкості та спричинив найбільшу за останні 40 років міграційну кризу в Європі. Держави-члени Євросоюзу допомагають Україні шляхом надання медичних засобів, продовольства, військової техніки, реабілітації поранених, а також постачання зброї. Крім того, ЄС здійснює дипломатичні та політичні дії для підтримки нашої країни, висловлюючи засудження російської агресії та впроваджуючи санкції проти держави-агресора. Станом на березень 2023 року більше 8 мільйонів українців знайшли свій притулок в Європі. З них 4,9 млн мають статус тимчасового захисту [23, с.94]. Ситуація в Україні зараз є складною і важко зробити прогноз стосовно еміграції, але така кількість ВПО та міжнародних мігрантів призведе до кризи. Існує безліч людей, які втратили свої домівки та вимушені жити в країнах-членах ЄС.

24 лютого 2022 року Росія завдала удари по цивільним об'єктам, тому українці змушені були покинути свої домівки на невизначений термін. Багато людей стали внутрішньо переміщеними особами або виїхали закордон. Їх повернення додому ускладнюється тимчасовою окупацією, частковою чи повною руйнацією великих міст, таких як, Маріуполь, Харків, Суми, Херсон, Миколаїв, Київ та інші. Країни ЄС виявляють солідарність і толерантність до українських біженців, хоча не виключені певні прецеденти, такі як булінг та ксенофобія від проросійськи налаштованого місцевого населення.

Мільйони українців стали біженцями через російську агресію. Біженство є складовою частиною міграційних процесів і характеризується перетином кордону країни. Громадяни України стали вимушеними мігрантами, оскільки їх рішення щодо переміщення виникло під впливом обставин, що мають пряму

загрозу життю та здоров'ю громадян. Біженцями вважають індивідів, що перебувають за межами країни походження, а також не мають можливості чи бажання користуватися захистом батьківщини чи повертатися до неї [18, с. 216].

Згідно глосарію Європейської міграційної мережі вимушена міграція – це рух, у якому присутній елемент примусу, що включає в себе загрозу життю через певні причини. Наприклад, переміщення внаслідок екологічних, ядерних, хімічних катастроф, голоду, війни та збройних конфліктів.

Безперечним є те, що вимушена міграція породжується порушенням прав людини, що є основоположними та закріплені у багатьох міжнародних нормативно-правових актах. Серед них є право на безпечне життя, право на охорону здоров'я, медичну допомогу, право на свободу політичних та релігійних переконань. Особи, які вимушені мігрувати, перебувають у незвичних умовах для їх життя, що може спричиняти психологічний дискомфорт у період адаптації до нової реальності.

У перші дні повномасштабного вторгнення кордон перетинали жінки, діти та літні люди. У зв'язку з загальною мобілізацією чоловіків випускали виключно до норм чинного законодавства. Представники місцевої влади разом з волонтерами приймали українських біженців відразу на кордоні і надавали усю необхідну допомогу. На початку повномасштабного вторгнення деякі люди перетинали кордон не маючи біометричних паспортів та візи. У таких важких умовах країнам-членам ЄС потрібно було приймати швидкі рішення. Їх позиції залежали від національних інтересів та Амстердамського договору, що регулює правила про надання притулку біженцям. Важливість та швидкість прийняття рішень підкріплювалась великими потоками біженців, інтенсивністю бойових дій та звірствами російської армії. Європейські країни очікували великий потік переселенців, але не розраховували, що він буде настільки масовим. Згідно з даними Верховного комісара ООН у справах біженців Ф. Гранді, у перші дні повномасштабного вторгнення щоденно територію України залишало понад 100 тис. осіб, які мали намір залишитися в Європі на невизначений термін.

Ці люди не могли користуватися базовими правами, що надаються біженцям, поки вони не отримали відповідного статусу або права на тимчасовий притулок. Заявки на потребу у притулку подаються до першої держави, де опинився вимушений мігрант та розглядаються індивідуально у тривалий термін. Якби усі біженці з України проходили цю процедуру, це призвело б до неможливості користуватися своїми базовими правами та до перевантаження систем надання притулку у приймаючих державах.

4 березня 2022 року Єврокомісія прийняла рішення надавати українцям статус тимчасового захисту. Громадяни з таким статусом мають право на працевлаштування, освіту, медичне страхування та фінансову підтримку. Кожна країна має свої правила оформлення документів та розміру фінансової допомоги. У цих питаннях допомагали розбиратися органи державної влади та волонтери, а також громадські організації. У жовтні 2022 року Європейська комісія подовжила термін перебування українців на ще один рік.

Міграційна криза потребує реформування внутрішнього законодавства приймаючої країни. Законодавчі зміни не повинні суперечити принципу захисту, що зазначений у 33 статті Конвенції про статус біженців 1959 року. У випадку надзвичайних обставин, 33 ст. стає міжнародним кодексом прямої дії, що регулює право на захист від переміщення до країни, де людина може зазнати переслідувань. Принцип невисилання поширюється на осіб, що є біженцями згідно з Конвенцією про статус біженців.

Наслідки перебування певних територій в окупації та війна чинять вагомий вплив на соціально-політичне життя країни. Вони зумовлюють міграцію великої кількості вимушено переміщених осіб та актуалізують потребу у захисті прав переселенців і надання їм притулку. Щоб підтримати український народ та захистити понад 4 млн біженців, що зараз проживають в ЄС, Рада Європи погодила продовжити тимчасовий захист людей, які тікають від російської агресії, з 4 березня 2024 року по 4 березня 2025 року. Система тимчасового захисту допомагає зменшити тиск на національні системи захисту переміщених

осіб та дозволити їм користуватися узгодженими правами в країнах Євросоюзу [63]. У зв'язку з продовженням терміну дії програми захисту для українських мігрантів була розроблена програма EU Talent Tool для пошуку роботи. За даними комісара з питань зайнятості та соціальних прав понад 370 тис. осіб знайшли роботу в 15 країнах-членах Євросоюзу. Ставши учасником програми українці отримали можливість завантажити своє резюме та отримати гідну роботу [23, с. 93,94].

Щоб підтримати Україну в економічній сфері у березні 2022 року електричні мережі України та Молдови було під'єднано до Continental European Grid. Це дозволило брати електроенергію з країн ЄС під час масованих обстрілів по енергетичних об'єктах та, згодом, її продавати. 4 квітня 2020 року Рада активувала постанову про згуртованість біженців у Європі (CARE). Вона дозволяє швидко перерозподіляти фінансування. У травні 2022 року Рада ЄС прийняла постанову, що встановлювала дозвіл на тимчасову лібералізацію торгівлі щодо певних категорій товарів українських виробників. У грудні того ж року Рада ухвалила законодавчий пакет, що дозволив країнам-членам Євросоюзу фінансово допомагати Україні. Така допомога, як в Україні, так і закордоном, дає змогу українцям отримувати фінансову та гуманітарну підтримку: зокрема, їжу, предмети першої необхідності, освіту тощо. 20 квітня 2023 року ЄС виділив ще 55 млн євро на гуманітарну допомогу Україні.

Одним з важливих завдань, що постало перед країнам-членами ЄС, стала адаптація та інтеграція українських мігрантів у суспільство. Місцева влада надає місця для дітей у школах і садках та проводить мовні курси для дорослих, які у більшості випадків безкоштовні. Саме знання мов надає можливість українцям швидше адаптуватися на влаштуватися на роботу. Важливою формою допомоги є надання житла.

Після 24 лютого 2022 року Росія знову намагалась використати «позитивну» та «негативну» міграційні стратегії. Країна-агресор навмисно наносить удари по цивільним об'єктам, створюючи масові людські жертви, тим

самим збільшуючи потік біженців з України. Ситуація у визволених з-під окупації містах демонструє жорстокість нашого ворога, який здійснив безліч порушень міжнародних правил ведення війни. Росія спеціально почала масштабні обстріли енергетичних об'єктів, щоб спровокувати чергову хвилю міграції. РФ провокує масові потоки біженців, для того щоб послабити державне керівництво та посилити напругу в країні. Надання притулку великій кількості мігрантів є проблемою для країн Європейського Союзу, оскільки це напружує державні бюджети і системи надання соціальних послуг, також це може призвести до соціальної напруги. За допомогою проросійських політиків в Європі країна-агресор намагається вплинути на європейські держави щоб послабити санкції. Також Росія намагається впроваджувати «позитивну» міграційну стратегію. За допомогою пропаганди та деяких міжнародних організацій держава-агресор примусово депортує українців з тимчасово окупованих територій. Наприклад, Червоний Хрест запропонував громадянам України притулок на території РФ, що є прямим кроком для узаконення депортації. Примусових переселенців пропускають через «фільтраційні табори», де допитують та катують осіб, що мають проукраїнські погляди. Потім у них забирають українські документи та надають посвідку де зазначено, що вони не можуть покинути територію Росії протягом 2 років. Точної кількості депортованих українців немає, але на початок жовтня 2022 року ця цифра була понад 1,6 млн осіб, переважна частина яких – діти з Луганської, Донецької та Херсонської областей [3, с.32].

Міграційна криза, спричинена РФ, може стати катастрофою для України. Переважна більшість вимушених мігрантів це жінки та діти. Це великий демографічний і трудовий ресурс, втрата якого може вплинути на соціальне та економічне життя українців. Ця війна розділила сім'ї адже жінки та діти виїхали за кордон, а чоловіки змушені були залишитись в Україні. Після завершення війни родини намагатимуться об'єднатися. Головна проблема в тому, де саме це відбудуватиметься, чи повернуться жінки з дітьми додому або ж чоловіки виїдуть

за кордон. Є велика ймовірність отримати ще одну міграційну кризу після війни. По суті, державі потрібно буде конкурувати з країнами-партнерами за власних громадян, щоб вони повернулись додому. Саме тому вже зараз потрібно сприяти поверненню громадян України та створювати для цього відповідні умови.

Масова міграція за кордон спричиняє великий вплив на економіку держави. Українці, що користуються за кордоном українськими банківськими картками, спричиняють відтік валюти з країни. Від'їзд висококваліфікованих робітників призвів до нестачі кадрів. Це погіршило якість надання послуг та конкурентноспроможність українських компаній на світовому ринку.

Проаналізовані дані є неточними. Ставитися до них потрібно з обережністю, оскільки міграція біженців між країнами ЄС продовжується. Це чинить величезний тиск на держави Євросоюзу. Щоб полегшити міграційну кризу в ЄС важливо проводити політику реінтеграції громадян України. Повернення мігрантів є невід'ємною частиною міграційного процесу. Для того щоб реінтеграція була стабільною потрібно впроваджувати ефективну політику повернення наших громадян на батьківщину. Подальша інтенсивність повернення вимушених переселенців залежить від низки факторів. Це – економічна ситуація в державі, психологічна допомога тим, хто її потребує, тривалість бойових дій та відновлення інфраструктури.

2.3. Інститути забезпечення та протидії міграції в ЄС

З розвитком глобалізації міграція стала невід'ємним явищем, що впливає на різні сфери життя. Більшість питань, пов'язаних з мігрантами, регулюються установчими документами Євросоюзу. Союз намагається розвивати спільну імміграційну політику, щоб забезпечити ефективне керування потоками біженців. Міграційну політику регулюють наднаціональні інститути, а саме –

Європейська рада, Європейська комісія, Рада Європейського Союзу та Європарламент.

Європейська рада працює над розробкою рішень, що зможуть посилити безпеку зовнішніх кордонів, зокрема координує встановлення загальної системи управління та контролю над ними. У реалізації цього завдання важливу роль відіграє ухвалення програм, директив та планів дій, що визначають напрямки діяльності інших інституцій. Наприклад, саміт 21–22 червня 2002 року у Іспанії задекларував документ, який передбачав низку заходів для подолання нелегальної імміграції та запровадження єдиної візової системи. До повноважень Європейської комісії належить підготовка пропозиції щодо законодавства та розвитку співробітництва між державами-членами ЄС. Рада Європейського Союзу ухвалила безліч договорів, що допомагають регулювати питання легальної та нелегальної міграції. Наприклад, Директива 2001/55 від 20 липня 2001 року «Про мінімальні стандарти надання тимчасового захисту у випадку масового припливу переміщених осіб, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та наслідків цього» регулює питання надання негайного тимчасового прихистку вимушеним мігрантам [34].

Будь-який стратегічний курс протидії імміграції базується на чотирьох групах факторів:

- перша група – це внутрішні потреби держави. Охоплюють, демографічну, національну, соціально-економічну сфери, які прямо пов'язані з політичною безпекою країни;
- друга група – це установки та погляди правлячої еліти, від яких залежить розвиток держави, що прямо впливають на формування політико-правового режиму щодо міграції населення;
- третя група – це фактори, що відображають міжнародну політику в цілому, включають у себе політичну, військову та соціально-економічну ситуацію на кордонах країни;

- четверта група – це надзвичайні ситуації, до яких відносяться природні та техногенні катаклізми, війни та збройні конфлікти, що викликають нерегульовані потоки вимушених мігрантів.

У 1985 році Німеччина, Бельгія, Люксембург, Франція та Нідерланди підписали угоду, що скасувала внутрішні кордони та візи. Саме з цієї події почався розвиток Шенгенської зони, яка поступово розширювалась. Станом на зараз це більшість країн-членів ЄС, а також держави, що не є членами Союзу (Норвегія, Швейцарія та Ліхтенштейн). У 2001 році для пошуку інформації про фізичних та юридичних осіб було створено Шенгенську інформаційну систему (SIS). Оскільки у Європі немає внутрішніх кордонів, задля прикордонного контролю використовується саме ця система. У березні 2023 року був розширений список біометричних даних, що зберігає система. Тепер у список входять: фотографії, відбитки пальців, долонь та записи ДНК. Останні використовуються тільки щодо безвісті зниклих осіб. Рішення про репатріацію або заборону людині в'їжджати до ЄС є частиною інформації, що передається до Шенгенської інформаційної системи. Країни повинні вводити дані про відмову у в'їзді або перебуванні для людей, які знаходяться на території Євросоюзу нелегально.

ЄС ставить права людини на перше місце, особливо, якщо особи тікають від переслідувань, війн та природних катаклізмів. Право на притулок є фундаментальним і міжнародним зобов'язанням для країн, що підписали Женевську конвенцію про захист біженців 1951 року. Євросоюз надає притулок та забезпечує основоположними правами кожного, хто це потребує. Розгляд справ шукачів притулку має надаватися за єдиними стандартами, бути прозорим та справедливим. Саме тому у 1999 році ЄС створив Загальноєвропейську систему надання притулку (CEAS). З 1999 по 2005 рр. було прийнято шість законодавчих та нормативних актів, що регулювали стандарти надання притулку, а саме: регламент Eurodac, Директиву про тимчасовий захист, Директиву про прийом шукачів притулку, Дублінську постанову, що замінила

Дублінську конвенцію, Директиву про кваліфікацію та Директиву про процедури надання притулку.

У 2015 році в Європі відбулась міграційна криза, яка висвітила ряд недоліків і прогалин у політиці ЄС щодо біженців. У травні та липні 2016 р. Європейська комісія створила третій пакет законодавчих актів, який мав на меті просування ефективної та гуманної політики, надання притулку та налічував сім пунктів. У 2017 році Європейський парламент та Рада ухвалили п'ять з семи пропозицій, а саме: створення повноцінної Агенції Європейського Союзу з питань притулку, перегляд Директиви про умови надання притулку біженцям, реформування бази даних EURODAC, перегляд Положень про кваліфікацію та рамок переселення до ЄС.

Загальна європейська система надання притулку встановлює єдині стандарти приймання заяв від мігрантів та прагне досягти справедливої та прозорої системи обробки документів у кожній країні ЄС. Вона регулюється Агентством Європейського Союзу з питань надання притулку та базується на п'яти нормативно-правових документах:

- Директива про умови прийому гарантує, що відповідно до Хартії основних прав ЄС усі біженці будуть мати доступ до фундаментальних прав таких як, право на освіту, працевлаштування, житло, доступ до медичної допомоги тощо;
- Директива про процедури надання притулку має на меті створення якісних умов для швидких рішень щодо надання притулку;
- Кваліфікаційна директива виявляє підстави для надання міжнародного захисту і робить рішення щодо надання притулку більш обґрунтованим;
- Дублінській регламент регулює систему виявлення проблем у національних системах прийому біженців та допомагає усунути їх на початковому етапі;

- Регламент EURODAC дозволяє правоохоронним органам отримати доступ до бази відбитків пальців за суворо обмежених обставин з метою запобігання тероризму [30].

19 травня 2010 року було створено Європейське бюро з питань надання притулку (EASO), що уповноважене надавати підтримку у застосуванні законів ЄС, які регулюють міжнародний захист та правила прийому мігрантів і біженців. Організація діє як ресурс, що надає консультативну, технічну, юридичну допомогу у сфері міжнародного захисту. Важливо зазначити, що бюро не замінює національні органи з питань притулку. Метою роботи EASO є досягнення того, що практика надання притулку буде врегульована відповідно до зобов'язань ЄС. Щоб заявник на притулок завжди проходив однакову процедуру, незалежно від того, в якій державі він подає клопотання, і мав однакові права та обов'язки. 19 січня 2022 року EASO розширила свій мандат та стала Агентством Європейського Союзу з питань притулку (EUAA) [65]. Таке розширення посилює операційну спроможність організації, оснащуючи її необхідними інструментами, персоналом та фінансами. Оперативна підтримка EUAA має вирішальне значення для зміцнення та розвитку європейської системи надання притулку.

Правову основу регламентації надання притулку становить ст. 79 Договору про функціонування Європейського Союзу 2012 року, згідно якої Євросоюз проводить спільну імміграційну політику, спрямовану на справедливе ставлення до громадян третіх країн, що на законних підставах проживають у країнах-членах Союзу та створює протидію нелегальній міграції. Для досягнення цих цілей можуть бути ухвалені заходи у таких сферах:

- боротьба з торгівлею людьми;
- несанкціоноване проживання та нелегальна міграція;
- визначення прав громадян третіх країн, що легально проживають на території ЄС;

- умови в'їзду та проживання, а також встановлення стандартів щодо видачі довгострокових віз [32].

Щоб полегшити розгляд заяви на надання притулку, у 2003 році було створено дактилоскопічну базу даних (EURODAC). Вона містить відбитки пальців та інформацію про місце реєстрації мігрантів. Її використовують 27 держав-членів ЄС, а також Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія та Ісландія. Система сприяє прозорому отриманню та розгляду заяв про надання притулку для тих, хто його потребує [41]. У 2016 році Європейська комісія запропонувала створити базу даних мігрантів та біженців на основі EURODAC.

У 2015 році на п'ятирічний термін було прийнято План дій ЄС проти контрабанди мігрантів. Він містив чотири основні цілі в імміграційній сфері – це посилене реагування поліції та суду, покращений збір та обмін інформацією, посилене запобігання контрабанді та допомога незахищеним мігрантам, а також посилення співпраці з третіми країнами. Кожен пріоритет містив конкретний план дій, що допомагав з нелегальною міграцією. У 2016 році, керуючись Планом дій проти контрабанди, Європол створив Європейський центр з боротьби з контрабандою мігрантів (EMSC), метою якого є виявлення та ліквідація злочинних мереж, залучених до незаконного ввезення мігрантів. Європол встановив, що багатьом мігрантам щоб дістатися до ЄС допомогли злочинні організації. Зазвичай це була ризикована поїздка по Середземному морю на непридатному та переповненому судні. Незаконне перевезення мігрантів дуже швидко стало прибутковим та небезпечним бізнесом, що потребувало терміново вжити заходи щодо охорони та контролю зовнішніх кордонів Євросоюзу [42].

Щоб забезпечити ефективне управління міграційними потоками та впровадити спільний підхід у питанні надання притулку, Євросоюз запровадив Фонд притулку, міграції та інтеграції (AMIF) створений на період 2021–2027 рр. з бюджетом у 9,88 млрд євро. Учасниками програм, що реалізуються AMIF, є

державні та федеральні органи, неурядові організації, освітні та наукові організації. Фонд має чотири основні цілі, а саме:

- зміцнення та розвиток спільної європейської системи надання притулку;
- підтримка легальної міграції до держав-членів;
- сприяння протидії нелегальній міграції та забезпечення повернення громадян третіх держав додому;
- посилення солідарності та розподілу обов'язків між країнами-членами та підтримка тих, хто найбільше постраждав від напливу мігрантів [29].

Охорона кордонів завжди вважався ефективним методом протидії нелегальній міграції. Саме тому 26 жовтня 2004 року Регламентом Ради (ЄС) 2007/2004 було засновано Європейське агентство з охорони зовнішніх кордонів країн-членів Європейського Союзу (Frontex). Агентство почало працювати у 2005 році в Варшаві. Frontex – це незалежна установа, яка координує співпрацю між державами-членами Євросоюзу у галузі охорони кордонів. Організація розпочинала свою діяльність з невеликим штатом та обмеженою кількістю матеріального забезпечення. Протягом свого першого року роботи агентство налічувало лише 70 співробітників і бюджет 6 млн євро. Поступово Frontex стало провідною організацією з охорони зовнішніх кордонів ЄС. Станом на зараз поза штаб-квартирою працюють понад 2000 співробітників, що допомагають місцевій владі збирати відбитки пальців і визначати національність мігрантів під час співбесід. У 2016 році Агентство з контролю за зовнішніми кордонами було реформовано та перейменовано у Європейське агентство прикордонної та берегової охорони. Остання поправка у мандаті організації була внесена Регламентом (ЄС) 2019/1896 у листопаді 2019 року [47].

Основними завданнями Frontex є:

- надання допомоги державам у створенні спільних операцій;
- захист зовнішніх кордонів ЄС;
- допомога державам у навчанні прикордонників за загальними європейськими стандартами;
- стеження за розвитком досліджень, що мають відношення до контролю та нагляду за зовнішніми кордонами;
- координація співробітництва між країнами-членами у сфері управління та захисту зовнішніх кордонів.

У 2013 році задля покращення обізнаності про ситуацію на зовнішніх кордонах було створено Європейську систему нагляду за кордоном (EUROSUR), що підпорядковується Frontex. Задля моніторингу та протидії нелегальній міграції програма використовує безпілотники, морські датчики та супутникове дистанційне зондування. Головною метою Eurosur є запобігання незаконного перетину кордонів, зміцнення внутрішньої безпеки Союзу та скорочення числа жертв серед мігрантів, що намагаються дістатися ЄС через море. Основу системи складає мережа Національних координаційних центрів (NCC). Завданнями цих центрів є моніторинг та збір інформації щодо ситуації на кордоні. Отримані дані слугують для створення загальної картини про стан зовнішніх кордонів Євросоюзу, а також агентство може надавати супутникові знімки країнам-членам, Супутниковому центру ЄС та Європейському агентству з морської безпеки задля контролю над ситуацією. Сукупність зібраної інформації об'єднана у Eurosur Fusion Services. Fusion Services використовує радіолокаційні технології для виявлення суден людей, що підозрюються у контрабанді [46].

Ще одним важливим органом протидії міграції та боротьби з транснаціональною злочинністю є агентство Європейського Союзу з питань співробітництва у сфері кримінальної юстиції. Воно було створене рішенням Європейської Ради 15–16 жовтня 1999 року. Роль Євроюсту полягає у тому, щоб допомогти зробити ЄС безпечним місцем та надавати послуги у розслідуванні та

судовому переслідувані міжнародних злочинців. Кожен член агентства відряджає свого співробітника, а той разом з іншими утворює Колегію Євроюсту, яка відповідає за роботу організації. У 2016 року до Євроюсту приєдналась Україна, а у 2018 році до виконання своїх обов'язків був відправлений перший прокурор. У 2022 році український прокурор Мирослава Красноборова була залучена у 77 нових справах та 17 слідчих групах. Місії Євроюсту визначають багаторічні стратегії, що охоплюють трирічний період. Поточний план обіймає стратегічні цілі на 2022–2024 рр. Кожна з цілей розділена на сфери діяльності та стосується різних верств життя:

- розгляд справ – розробка справ є основним видом діяльності повноважень агентства ЄС з питань співробітництва у сфері кримінальної юстиції. Кожна справа являє собою нову можливість притягнути злочинця до відповідальності та відновити справедливість щодо їхніх жертв;
- співпраця – ключовий момент успіху Євроюсту;
- цифровізація допомагає країнам-членам агентства об'єднувати зусилля щодо проведення транскордонного співробітництва у сфері кримінального правосуддя до сучасних цифрових стандартів. Це допомагає розпізнати, у який саме спосіб злочинець перетнув кордон, ідентифікувати його за біометричними даними тощо;
- стратегічна робота вмещає в себе ідеї та досягнення, що зміцнюють роль Євроюсту як експертного центру ЄС у сфері транскордонного судового співробітництва;
- організаційні можливості та ефективність визначають, що агентство є високопрофесійною організацією, заснованою на принципах спільного управління, ефективності та внутрішнього контролю [44].

Організації є вищими керівними установами у сфері надання прихистку, тому вони відповідають за формування спільної міграційної політики. Їх діяльність регламентується установчими документами ЄС та низкою

міжнародних актів. Важливою складовою цього процесу є співпраця з країнами, що не є членами Європейського Союзу.

Висновки до 2 розділу

Масові міграційні потоки перетворили міграцію в одну з глобальних проблем людства та змусили країни вживати відповідні заходи. Розширення масштабів міграції вносить дисбаланс в забезпечення безпеки держав. Європейський Союз, що чітко дотримується прав людини, намагається забезпечити правом усіх, хто шукає притулку на його території. Насамперед, це право на притулок, житло, освіту, медицину, працевлаштування та фінансову допомогу. ЄС ефективно вирішує виклики, що постають перед ним завдяки згуртованості та налагодженій правовій системі.

Національна безпека передбачає створення нормативно-правових актів, що встановлюють регламент процедур перетину кордону, правильного

заповнення міграційних карт, поставлення на облік та визначення місця перебування. За останні роки кордони країн-членів ЄС перетнуло настільки багато шукачів притулку, що держави не можуть самостійно вирішити це питання. Саме тому на допомогу їм створюються організації, агентства та приймаються директиви.

Європа неодноразово стикалась з неконтрольованим притоком мігрантів. Одним з таких прикладів є міграційна криза 2015 року, передумовою якої стали події «арабської весни» та війна в Сирії. Невдача у збереженні ефективного контролю за кордонами прискорила перегляд існуючих нормативно-правових актів ЄС, створення організації з протидії міграції. Щоб подолати кризу країнам-членам Євросоюзу прийшлося дійти згоди щодо квот на розподіл біженців, урегулювати план дій та віднайти баланс між гуманізмом та захистом власних інтересів, співпрацювати з Туреччиною, яка змогла забрати до себе частину нелегальних іммігрантів.

З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну розпочалась нова міграційна криза, яка триває і дотепер. Реакція Євросоюзу не змусила чекати на себе: країни жорстко засуджують російську агресію та всіляко підтримують нашу країну. Починаючи з 24 лютого 2022 року в Європейській держави хлинув неконтрольований потік біженців, яким потрібен був притулок та захист. 4 березня 2022 року Європейська Комісія прийняла рішення надавати громадянам України статус тимчасового захисту. Особи, що мають такий статус, можуть користуватися основоположними людськими правами, а саме: правом на працевлаштування, фінансову підтримку, надання медичної допомоги та освіти. Загалом до ЄС виїхало близько 8 мільйонів вимушених мігрантів. Для України такий відтік населення може призвести до демографічної кризи та створити проблеми з відбудовою держави після завершення війни. Саме з цих причин країна має створити усі умови для репатріації громадян України з Європи.

Сьогодні Європейський Союз приділяє значну увагу забезпеченню та протидії міграції в межах об'єднання. Основу законотворення регулюють такі національні інститути, як Європейська Рада, Єврокомісія, Рада ЄС та Європарламент. Налагоджена діяльність агенцій спрямована на досягнення цілей протидії нелегальній міграції. Європейський Союз надає притулок та забезпечує фундаментальними правами всіх, хто цього потребує. У 1999 році була створена Загальноєвропейська система надання притулку (CEAS). Вона визначає, що розгляд заяв мігрантів має бути прозорим, справедливим та однаковим у всіх державах-членах Євросоюзу. Над вирішенням цього питання працюють безліч організацій. Наприклад, Frontex – це незалежна установа, завданнями якої є надання допомоги країнам у створенні спільних операцій, захисті зовнішніх кордонів, допомозі державам у навчанні прикордонників згідно з європейськими стандартами тощо.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

3.1. Механізми регулювання міграційних процесів

Глобалізація сприяла активізації міграційних процесів. До міграції відносяться тимчасові переміщення, що пов'язані з роботою, освітою, туризмом тощо. До глобальних міграційних потоків відносяться переміщення, що охоплюють кілька держав та значно впливають на соціально-економічний та демографічний розвиток країн. Люди перетинають кордони у пошуках кращого

життя. Міграція може бути спричинена економічними факторами, війнами та збройними конфліктами, політичними подіями чи навіть екологічними ситуаціями. Незалежно від того, що саме штовхає людей змінювати місце проживання, переміщення стають невід'ємною частиною світу. Мігранти приносять з собою різноманітні навички, що можуть бути корисними для країн-бенефіціарів. Проте велика кількість біженців може призвести до напруження та конфліктів у приймаючих державах.

У другій половині XIX ст. – в першій половині XX ст. для країн Європи була характерна еміграція населення до країн Північної Америки, але у середині XX ст. ситуація змінилась і до держав-членів ЄС збільшився потік іммігрантів. Такому досить різкому перебігу подій сприяв ряд чинників, що є актуальним і на сучасному етапі. По-перше, це зовнішній імміграційний тиск, обумовлений високим рівнем життя та сприятливими умовами в країнах Євросоюзу. По-друге, це внутрішні фактори такі як: старіння нації, що призводить до збільшення тиску на пенсійну систему Європи; нестача висококваліфікованих кадрів у різних сферах (наприклад, ІТ). До розширення ЄС у 2004 році кількість іммігрантів була незначною. Переважно це були робочі, що переміщувались з півдня на захід Європи. Збільшення кількості членів Євросоюзу стало каталізатором для збільшення міграційних потоків зі сходу на захід [8, с.37].

Свобода пересування є одним з основоположних прав людини, що закріплене у 13 ст. Загальної декларації прав людини. Кожен має право вільно пересуватися у межах держави. Договір про функціонування ЄС містить IV розділ про «Вільне пересування людей, послуг та капіталу», що гарантує можливість пересуватися без перешкод у межах Союзу.

Згідно з Женевською конвенцією про статус біженців 1951 р. кожен може розраховувати на прихисток, якщо його потребує. Конвенція дає право біженцю отримати міжнародний захист і користуватися своїми основоположними правами (наприклад, право на освіту, працевлаштування та надання медичних

послуг), а також зобов'язує держави-члени Союзу надавати притулок мігрантам. У 2021 році близько 23 тис. осіб, що потребують захисту, були переселені до ЄС, що на 156% більше, ніж у 2020 році. Здебільшого правом на притулок скористались сирійці та афганці. Російське вторгнення в Україну спричинило ескалацію міграційних потоків, що хлинули в Європу. Станом на 31 грудня 2023 року близько 4,31 млн українських громадян мають статус тимчасового захисту в країнах-членах Союзу. Основними бенефіціарами є Німеччина (прийняла майже 1,25 млн осіб), Польща та Чехія. У вересні 2023 року Європейська рада продовжила тимчасовий захист для людей, що постраждали від російської агресії до березня 2025 року. Наприкінці 2023 року серед осіб, що отримали тимчасовий захист, було майже 98% українців. Серед них 42,6% були жінки, 33,2% діти та 20,6% дорослі чоловіки [45].

У 2021 році близько 2,3 млн осіб прибули до ЄС з держав, що не входять до складу Союзу, а 1,4 млн населення стали внутрішньо переміщеними особами в межах держав-членів. Отже, 3,7 млн людей прибули в результаті міжнародної імміграції. У 2020 році цей показник сягав 3,1 млн осіб [24]. Згідно з даними Євростату на початку 2022 року в країнах-членах ЄС частка іммігрантів, що народились поза межами Союзу, складала 8,5% (38 мільйонів осіб) від усіх жителів. Загальна частка мігрантів – 12,4% населення [8, с.37].

Громадяни Євросоюзу мають право на вільне пересування та проживання в межах Союзу. У 2021 році понад 1,4 млн мігрували з однієї держави-члена в іншу. Це на 10% більше, ніж у 2020 році. У 2021 році Німеччина прийняла у себе найбільшу кількість іммігрантів з інших країн ЄС (приблизно 330 000 осіб). У свою чергу Польща прийняла 111 000 тис., Іспанія – 108 000 тис. та Румунія – 104 000 тис.

Отже, згідно зі статистичними даними кількість іммігрантів перевищує кількість емігрантів. Це означає, що ключовою складовою міграційної політики країн ЄС є імміграційна політика, яка включає дві складові: імміграційний контроль, що регулює міграційні потоки, та пост-імміграційну політику, яка

допомагає мігрантам адаптуватися у новому соціумі. Щоб ефективно проводити таку політику країни Євросоюзу використовують селективний, системний та комбінований підходи.

Селективний підхід полягає у зменшенні кількості іммігрантів за рахунок вимог, що постають перед ними. Це можуть бути прямі і непрямі заборони на в'їзд, критерії щодо освіти, кваліфікації та віку. Системний підхід базується на здійсненні імміграційного контролю та прийомі легальних мігрантів, а також протидії нелегальній міграції. Комбінований підхід базується на поєднанні суворих правил прикордонного контролю та забезпеченні основоположними правами тих, хто легально перетнув кордон [8, с.38].

Для регулювання потоків мігрантів приймаючі країни можуть запроваджувати певні правила, щоб обмежити кількість іммігрантів:

- зменшувати квоти на кількість осіб, що можуть в'їхати в державу;
- вимагати від потенційного іммігранта наявність запрошення на роботу;
- заохочувати рееміграцію в країну походження;
- штучно ускладнювати процес в'їзду в країну та процес отримання віз для членів родини тощо [6, с. 22].

Євросоюз активно впроваджує політику рееміграції. Вона здійснюється такими методами, як матеріальна компенсація тим, хто виїжджає з території Союзу, створення нових робочих місць та надання економічної допомоги країнам, з якої прибули біженці.

Нормативно-правову базу Євросоюзу можна поділити на групи в залежності від того, що саме вони регулюють. Першу групу складають акти, що покликані протидіяти нелегальній міграції. Наприклад, Директива Ради 2004/82/ЄС від 29 квітня 2004 року про зобов'язання перевізників надавати дані щодо пасажирів, Директива Європарламенту та Ради 2008/115/ЄС від 16 грудня 2008 року про спільні стандарти та процедури в державах-членах для

повернення громадян третіх країн, що незаконно перебувають на території Європейського Союзу, Європейський Пакт про імміграцію та притулок 2008 року, а також Регламент про Європейську прикордонну та берегову службу.

Друга група містить акти, що регулюють статус біженців та порядок надання притулку. Серед них: Директива Ради 2005/85/ЄС від 1 грудня 2005 року про мінімальні стандарти процедур у державах-членах Євросоюзу та скасування статусу біженця, Директива Ради 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року про стандарти для надання тимчасового захисту у випадку масового припливу біженців та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому мігрантів. Директива від липня 2001 року застосовується, якщо є ризик, що стандартна система надання притулку не впорається з великою хвилею іммігрантів. Вперше вона була впроваджена у березні 2022 року і застосована до українських вимушених переселенців, що тікали від війни.

Третя група включає в себе нормативно-правові акти щодо громадян третіх країн. Сюди входять: Директива Ради 2003/86/ЄС від 22 вересня 2003 року про право на возз'єднання сім'ї, що застосовується, коли особа має дозвіл на проживання в Євросоюзі не менше ніж на рік та Директива Європарламенту та Ради від 13 грудня 2011 року про єдину процедуру подання заявки для громадян на дозвіл на проживання та роботу в Європейському Союзі та про загальний набір прав для працівників третіх країн, що законно проживають на території Союзу. Таке спрощення процедури сприяло ефективному процесу отримання дозволу для мігрантів, а також дозволило легше контролювати законність їх проживання та працевлаштування [8, с.39,40].

Міграція поділяється на дві категорії: легальну та нелегальну, механізми регулювання яких є різними. Легальна міграція відбувається у рамках норм чинного законодавства при наявності відповідних документів (віз, закордонних паспортів тощо). Нелегальна міграція – це прибуття іноземців поза пунктами державного кордону з уникненням діючих норм закону ЄС. Мігранти, що

вирушають таким шляхом можуть піддатися експлуатації, а також для них відсутній будь-який соціальних та правовий захист.

Легальна міграція є частиною міграційної політики ЄС, яка дає можливість покращити умови життя та здійснити кар'єрний ріст. Водночас це частково закриває проблему нестачі висококваліфікованих кадрів на території Союзу.

27 квітня 2022 року Єврокомісія подала на розгляд програму, у якій викладено нові підходи до політики Європейського Союзу щодо легальної міграції, залучення нових людей, необхідних для вирішення проблеми нестачі робочої сили та демографічних змін у Європі. Також Європейська комісія представила пропозиції щодо модернізації Директиви про єдиний дозвіл та Директиви про довгострокових резидентів. Цілями таких реформ є запобігання трудової експлуатації, підтримка подальшої мобільності в межах країн ЄС громадян держав, що не є членами Союзу, але вони проживають і працюють на території Євросоюзу. Удосконалення міграційної політики є складним процесом, в основі якого лежать компроміси, поступки та порозуміння [24, с.169].

Бувають випадки коли легальна міграція трансформується в нелегальну. Наприклад, мігранти можуть прибувати до держав-членів ЄС на законних підставах та залишатися там після закінчення дозволеного терміну перебування. Такий механізм традиційний для мігрантів із країн з низьким соціально-економічним рівнем розвитку. Шукачі притулку теж можуть потрапляти до країн Союзу, наприклад, у якості туристів, а потім вони можуть звернутися до влади держави-реципієнта з проханням про надання політичного притулку. У разі відмови можуть залишитися на незаконних підставах.

Важливо зазначити, що не можна ототожнювати біженців, вимушених мігрантів та шукачів притулку з нелегальними мігрантами, оскільки вони

формують різні види міжнародної міграції та регулюються відмінними нормативно-правовими актами.

Згідно з глосарієм Європейської міграційної мережі біженець – це особа третьої країни, яка в силу об'єктивних обставин знаходиться за межами країни проживання та не може скористатися захистом своєї держави або повернутися додому [38].

Вимушена міграція – це постійна або тимчасова зміна місця проживання, яка не залежить від бажання особи, а, навпаки, здійснюється внаслідок непередбачуваних обставин. Наприклад, стихійне лихо, промислова аварія, військовій дії, політичне переслідування тощо. Вимушений мігрант – особа, що має покинути місце проживання у зв'язку з обставинами, що не залежать від неї. Варто розрізняти вимушену міграцію від примусової депортації, оскільки в основі останньої лежить розпорядження (примус) від уряду чи військової адміністрації.

Шукач притулку – особа, що шукає захисту від переслідувань в країні, що не є її батьківщиною та чекає на розгляд заяви про надання статусу біженця згідно з міжнародними нормативно-правовими актами. У випадку ЄС шукачі притулку користуються Женевською конвенцією про статус біженців 1951 року.

Незаконна міграція є глобальною проблемою, що потребує негайного регулювання. Бідність, соціальна незахищеність, низький рівень медицини та освіти штовхають людей на відчайдушний крок. Використання нелегальних методів в'їзду в ЄС наражає людей на небезпеку. Згідно з даними Міжнародної організації з питань міграції (МОМ) у період між 2014–2019 рр. у Середземному морі загинуло близько 20 тис. осіб. Незаконне перевезення мігрантів морем є однією з найнебезпечніших форм незаконного перетину кордонів ЄС. Щоб врятувати життя тих, хто вирішив скористатися цим маршрутом, Європейське агентство прикордонної та берегової служби (Frontex) здійснює прикордонний контроль, пошук та порятунок громадян третіх країн.

Збільшення кількості іммігрантів має певні наслідки для внутрішньої безпеки Євросоюзу:

- по-перше, це безпека іммігрантів, які намагаються потрапити до Європи нелегальними способами, тим самим наражаючи на небезпеку себе та своїх дітей;
- по-друге, це безпека всередині ЄС. Величезна кількість потоків неконтрольованих мігрантів веде до навантаження системи перевірки документів на зовнішніх кордонах Євросоюзу, що призводить до нелегальної міграції.

У 2022 році близько 1,1 млн громадян третіх країн знаходились на території Союзу незаконно. Це на 65% більше, ніж у 2021 році. Серед країн-членів найбільшу кількість нелегалів було виявлено в Угорщині (223 тис. осіб) та Німеччині (198 тис. осіб). Незважаючи на зусилля держав Союзу запобігти нелегальній міграції ефективність їх дій значно знижується через слабку загальну співпрацю.

Найдієвішим засобом подолання міграції є реадмісія. Правовою основою до депортації небажаних мігрантів є угоди про реадмісію, що націлені на повернення громадян не з країн-членів Союзу додому. Підписання актів один з напрямків європейської міграційної політики. Євросоюз укладає угоди про повернення громадян третіх країн, в яких містяться правила повернення осіб, що не мають дозволу на проживання, від імені усіх держав-членів ЄС. Дублінська конвенція 1990 року у 3 ст. 5 пункті визначає, що будь-яка держава Євросоюзу зберігає за собою право повернути заявника, що бажає отримати притулок, до третьої країни [16, с. 39].

Одним з основних завдань Євросоюзу є подолання стихійності міграції, розробка механізмів регуляції цього процесу, забезпечення основними правами різних категорій мігрантів та зменшення впливу біженців на європейський соціум.

Великий потік мігрантів несе з собою безліч викликів та проблем. Осіб, які шукають прихистку, потрібно забезпечити житлом, мінімальними правами, а також допомогти їм інтегруватися в суспільство. Інтеграція являє собою особливу структуру та має суттєве значення, як для іммігрантів, так і для ЄС. Внаслідок легальної міграції країни-члени Євросоюзу можуть частково вирішити проблему недостатнього рівня насичення працівників у певних сферах, старіння населення та зростання частки осіб пенсійного віку. Це стимулює країни Європи до політики залучення трудових іммігрантів, що можуть допомогти збільшенню економічного потенціалу приймаючих держав.

Від інтеграційних заходів залежить результат асиміляції мігрантів, що може сприяти розвитку приймаючої країни. Імміграція може мати й негативний вплив, а саме: нести ризики щодо порушення гомогенності суспільства і виникнення ксенофобії та конфліктів.

Збільшення потоків мігрантів впливає на культурну сферу ЄС. З'являється велика кількість закритих етнічних общин, що приїхали з інших країн. У зв'язку з напливом іммігрантів з країн Африки та Азії виникають ризики ісламізації Європи. Це призводить до розмивання міжкультурних кордонів між представниками різних національностей [22].

Значною проблемою для інтеграції мігрантів у європейське суспільство є сегрегація за релігійною ознакою. Проблема ісламу в ЄС є однією з найгостріших і актуальних. Збільшення іммігрантів перевищує народжуваність європейців у 2–3 рази. Можна припустити, що через 20–30 років етно-демографічні проблеми в Євросоюзу досягнуть свого піку. Найбільша мусульманська община розташована у Франції (приблизно 10% від всього населення держави). Уже сьогодні іслам є другою за чисельністю релігією у країні. Велика кількість послідовників ісламу сформувалась у Німеччині, Італії та Голландії. Також мусульманські общини поширені в усіх країнах Західної Європи [17, с.76].

Однією з основних причин складного інтегрування мусульманського населення в європейське суспільство є релігія. Послідовники ісламу заперечують західні цінності та мають повну покірність релігійним переконанням. Проживаючи в ЄС, мусульманські громади намагаються зберігати свою ідентичність і вимагають поваги та задоволення власних прав. У європейських урядів є побоювання щодо поширення радикальних течій ісламського вчення. Саме такі течії є причиною міжнаціональних конфліктів і порушують мирне співіснування християн та мусульман. Імігранти з немусульманських країн швидко адаптуються до нових умов життя. Тоді як мусульмани замикаються у своїй уммі, що викликає напруження в країнах Європи. Наприклад, Франція має ряд проблем з арабськими мігрантами з країн Магрибу.

Міграційні проблеми ЄС мають подвійний характер. З одного боку освічені та талановиті виїжджають з країн, а народжуваність серед тих, хто залишився низька. З іншого боку, імігранти з переважно низьким рівнем освіти та високими темпами народжуваності залишаються. Європейці відчують страх перед мусульманськими біженцями та побоюються збільшення терористичних актів. Особливо це загострилось після терактів у Франції.

Європейська спільнота намагається знайти збалансований варіант інтеграційної політики, який зможе задовольнити і приймаючі співтовариства, і потреби мусульманських общин.

3.2. Наслідки міграції в країнах-членах Євросоюзу

Європейський Союз є осередком стабільної економіки, високого рівня життя, освіти та медицини. 34 млн жителів ЄС народилися за межами Союзу, що складає 8% від загальної кількості населення. З кожним роком потоки

іммігрантів лише збільшуються, що викликає ряд проблем, як у країнах-членах ЄС, так і у країнах походження мігрантів. Держави-члени Союзу отримують іммігрантів, що мають пристосуватися до нових умов життя, а якщо це біженці, то вони ще потребують захисту та фінансової підтримки з боку приймаючої сторони. Країна походження мігранта втрачає велику кількість робочої сили, що впливає на ринок праці та стимулює демографічну кризу.

Міграція є величезною проблемою суспільства і вона потребує рішучих дій на місцевому та регіональному рівнях, а невирішення цієї проблеми може призвести до загострення суперечностей між країнами-членами Союзу та його розколу. Згідно з Женевською конвенцією про статус біженців 1951 року людина має право на отримання притулку. Кожен може користуватися своїми основоположними правами. На жаль, на практиці усе відрізняється. Надмірно толерантна політика щодо мігрантів призвела до неконтрольованих міграційних потоків та підвищення нелегальної міграції. При цьому біженці користуються широким спектром прав у більшості країн Євросоюзу. Бувають випадки коли уряд позбавляє можливості отримати житло своїх малозабезпечених громадян на користь іммігрантів. У свою чергу, вимушені мігранти часто займають позицію відокремленості та погано інтегруються у європейське суспільство.

У період 2000–2015 рр. відбувалась інтенсифікація міграційних потоків до ЄС. Наслідком цього стала міграційна криза, що підкреслила необхідність спільної стратегії вирішення питань міграції. Недостатня підготовка заходів на наднаціональному рівні, необхідність перегляду нормативно-правових актів призвели до нових протиріч між державами Євросоюзу. 13 травня 2015 року Єврокомісія представила Європейський порядок денний з питань міграції, що спрямований на вирішення проблем імміграції та надання притулку. Основними стовпами документу є:

- реформована європейська політика щодо легальної міграції;
- боротьба з нелегальною міграцією та торгівлею людьми;
- забезпечення безпеки на зовнішніх кордонах ЄС;

- Загальноєвропейська система надання притулку (CEAS).

Мігрантів поділяють на різні категорії. Серед них можна виділити: вимушених мігрантів (ті, що перемістились до ЄС внаслідок непередбачуваних обставин) та економічних мігрантів, які змінили місце проживання, щоб покращити умови життя. Не справляючись з потоками біженців Євросоюз прийняв рішення висилати економічних мігрантів. Для того, щоб полегшити цей процес, у вересні 2015 року Єврокомісія запропонувала створити регламент, що містить список безпечних країн походження, який включає Албанію, Боснію і Герцеговину, Косово, Сербію, Туреччину та Чорногорію. Ці держави відповідають критеріям «безпечних країн», оскільки підписали усі необхідні нормативно-правові документи. Такий список дозволяє прискорити процес розгляду заяв про надання притулку, поданих з країн, яким не загрожують переслідування чи не передбачено військових конфліктів.

Міграційна криза розвивалась дуже швидко, але до 2017 року кількість мігрантів почала скорочуватися. Країни-члени ЄС надали захист близько 540 тис. осіб у 2017 році, у той час як у 2015 році кордон перетнуло більше 1 млн біженців.

У 2020 році Європейська комісія представила план дій з інтеграції громадян третіх країн на період 2021–2027 рр. План допомагає усунути перешкоди, що можуть стати на шляху до інтеграції мігрантів у європейське суспільство.

Основними пунктами плану є:

- інклюзивна освіта від раннього дитинства до вищої освіти, яка допоможе мігрантам швидше адаптуватися в нових умовах;
- доступ до житла та створення платформ для обміну досвідом на регіональному рівні щодо боротьби з дискримінацією надання житла;

- можливість працевлаштування та визнання дипломів та інших кваліфікаційних документів, щоб повністю оцінити внесок мігранта у суспільство;
- виділення фінансування для легшого доступу до медичних послуг для громадян третіх країн [51].

Неможливо оминати українське питання, що є складним та потребує детального розгляду та уваги з боку країн Європи. Внаслідок широкомасштабного вторгнення Росії в Україну більше 8 млн осіб стали мігрантами. Згідно з даними Європейської ради 4,2 млн громадян України отримали тимчасовий захист в країнах ЄС. Приймаючі держави мають розуміти, що біженці можуть перебувати на їх території невизначений термін часу і їм потрібно влаштувати власний побут, надати право на освіту, медицину тощо. Деяким вимушеним мігрантам потрібна психологічна допомога для того, щоб вони змогли інтегруватися в європейське суспільство. Також країни Євросоюзу мають розуміти, що деяка частка біженців вирішить залишитися в приймаючій країні.

Сучасна міграційна криза в ЄС виявила неефективність механізмів регулювання міграції. Країни-члени Союзу намагаються трансформувати нормативно-правову базу у сфері легальної та нелегальної імміграції. Нові виклики, що формуються внаслідок чергових хвиль біженців з Сирії, Іраку, Афганістану та України, зумовлюють зміну та реформування органів Євросоюзу. Було розширено повноваження агентства прикордонної та берегової служби Євросоюзу (Frontex), а також у 2013 році створено Європейську систему стеження за кордонами (Eugosur). Вона потрібна для щоденного функціонування агентства прикордонної та берегової служби. Система охоплює сферу стеження за кордонами та перевірки пунктів перетину кордону [46].

Основною проблемою при регулюванні міграційних потоків є нездатність країн ефективно розподіляти квоти на іммігрантів між державами ЄС. Механізм розподілу квот базується на тому, що кожна європейська країна може обрати

найбільш підходящий для себе варіант – це може бути або розміщення біженців на своїй території або надання фінансової підтримки державі, яка готова забрати мігрантів до себе. Кожен член Євросоюзу має право вибрати обидві можливості. Наприклад, можна розмістити у своїй країні менше іммігрантів, ніж зазначено у квоті, але при цьому виділити гроші для інших держав, які переселять частину біженців до себе.

У залежності від теоретичного підходу оцінка впливу міграції на розвиток країн-членів ЄС буде різнитися. До прикладу, згідно з класичною економічною теорією міграція виникає внаслідок географічних диспропорцій у попиті та пропозиції робочої сили. Тобто, там де є нестача робочої сили заробітна плата буде вище. Якщо особа шукає більшої оплати праці, то вона поїде до регіону з кращими можливостями заробітку. Внаслідок цього у приймаючих країнах розвивається торгівля та зростає економічний потенціал [11, с.41].

3.3. Перспективи розвитку міграційної політики

Період 2015–2016 рр. був максимально важким для Євросоюзу через масовий наплив біженців з Африки та Близького Сходу. Тоді на територію ЄС щорічно прибувало більше 1 млн осіб. Міграція вже давно є однією з головних проблем для європейського суспільства. До початку масового припливу біженців основою регулювання міграційними потоками був Дублінський регламент, що розподіляв осіб за принципом «держави першого в'їзду». Завдяки такому принципу вдавалось запобігти ситуації коли людина могла подати декілька заявок до різних країн Союзу. Інституції Євросоюзу часто піддавались критиці через свою нездатність передбачити майбутні виклики у сфері переміщення. У 2015 році Дублінська конвенція показала свою нездатність керувати міграційними потоками. Більшість іммігрантів почала осідати у прикордонних країнах, що створило нерівномірний розподіл біженців.

Щоб відповісти на загрозу, яка постала перед державами ЄС у травні 2015 року, було розроблено Європейський порядок денний з питань міграції. Цей документ став першим кроком до прийняття тих, кому потрібен був прихисток та визначення осіб, що мають повернутися в країну-походження. Порядок передбачав створення команд підтримки, що мали б забезпечити зв'язок між місцевою владою та спецслужбами [5, с.327]. З метою подолання міграційної кризи в 2015 році Єврокомісія ухвалила План дій щодо боротьби з контрабандою мігрантів на 2015–2020 рр.

У 2022 році розпочалась нова міграційна криза, що стала набагато масштабнішою за кризу 2015 року. Головною причиною збільшення кількості мігрантів стало повномасштабне вторгнення Росії в Україну. Станом на кінець листопада 2022 року кількість вимушених переселенців, зареєстрованих в державах Євросоюзу, становила майже 5 млн осіб. Важливо додати, що це кількість людей, які подали заяви на тимчасовий захист в ЄС. Загальна кількість громадян України, що стали вимушеними мігрантами через російську агресію, становить 8 млн осіб. Найбільше біженців прийняла Польща, Німеччина та Чехія. За оцінками Європейського агентства з охорони зовнішніх кордонів держав-членів ЄС (Frontex), потоки мігрантів продовжать зростати. Це зумовлено збільшенням кількості війн та збройних конфліктів та зростанням безробіття у світі.

Збільшення кількості мігрантів в країни Євросоюзу може призвести до поширення злочинних та терористичних угруповань. Більшість злочинів, що фіксуються в ЄС, спричиняють нелегальні мігранти. Згідно з даними статистичної організації Єврокомісії найвищий рівень злочинності зафіксовано у Бельгії, Іспанії та Португалії. Побоюючись поширення злочинних угруповань держави ЄС намагаються обмежити в'їзд мігрантів [7].

У 2016 році Єврокомісія запропонувала розробити Європейську систему інформації та авторизації подорожей (ETIAS), що покликана запобігти міграційній кризі та в'їзду на територію Союзу тих, хто несе загрозу

громадському порядку. Вона мала почати працювати у 2021 р., але через COVID-19 була відкладена. Запуск системи запланований на весну 2025 року. Починаючи з того моменту близько 1,4 млрд осіб з більше ніж 60 безвізових країн повинні будуть отримати дозвіл на в'їзд до держав ЄС.

Використання ETIAS передбачає, що людина може бути на території Шенгенської зони не більше 90 днів протягом 180-денного періоду. Щоб потрапити у країни-члени ЄС потрібно буде подати заявку, яка коштує 7 євро. Як зазначають розробники, процедура реєстрації не буде перевищувати 10 хвилин, а рішення можна буде отримати через 4 дні. Дозвіл на подорожі буде дійсний 3 роки або до закінчення терміну дії закордонного паспорту. Система допоможе вести облік поїздок громадян третіх країн та перевіряти їх документи ще до в'їзду на територію Євросоюзу [64].

Європейська комісія розробила інструменти для якісного управління міграційними потоками, створила фонди, що допомагають керувати зовнішніми кордонами ЄС і вирішувати проблеми безпеки. Зокрема це фонд надання притулку міграції та інтеграції, фонд внутрішньої безпеки та фонд інтегрованого управління, частиною якого є інструмент управління кордонами та візами.

Фонд надання притулку, міграції та інтеграції (AMIF), створений на період 2021–2027рр. з загальним обсягом 9,88 млрд євро. Метою організації є вдосконалення процедур управління імміграцією, а також прозорий розподіл відповідальності між країнами-членами ЄС у сфері надання допомоги біженцям. Починаючи з 2023 року країни-члени AMIF мають передавати звіти до Єврокомісії щодо щорічного виконання своїх зобов'язань [29].

Фонд внутрішньої безпеки (ISF) було створено на період 2021–2027 рр. із загальним бюджетом у 1,93 млрд євро. Метою фонду є запобігання тероризму, кіберзлочинності шляхом надання допомоги постраждалим та розрахунків ризиків розвитку організованої злочинності. Основними цілями ISF є:

- транскордонне співробітництво, що включає спільні антитерористичні операції між правоохоронними органами та іншими компетентними органами Євросоюзу;
- обмін інформацією між правоохоронними органами ЄС та іншими структурами країн, що не є членами Союзу;
- боротьба та протидія міжнародній злочинності та тероризму, а також посилення співпраці між державними органами та приватними партнерами [52].

Інструмент управління кордонами та візами (BMVI) та інструмент обладнання для митного контролю (CCEI) є частинами фонду інтегрованого управління кордонами (IBMF). Ці два інструменти створені на період 2021–2027 рр. з загальним обсягом близько 14 млрд євро. Метою BMVI є забезпечення ефективного управління кордонами ЄС та збереження високого рівня безпеки всередині Союзу. Основними цілями утворення можна назвати:

- підтримка спільної візової політики, яка сприяє протидії нелегальної міграції;
- розвиток єдиної системи управління на зовнішніх кордонах, що реалізується Frontex щоб запобігти нелегальній імміграції та транскордонній злочинності [50].

Сучасна міграція характеризується невпинними міграційними потоками з зон збройних конфліктів та держав з низьким рівнем економіки та медицини. Останніми роками імміграція в ЄС є дуже поширеною і впливає на розвиток європейських країн. Існує декілька варіантів розвитку міграційної політики Євросоюзу.

Сценарій №1 має назву криза та співпраця. Прогнозується, що до 2030 року ЄС збереже свою згуртованість та актуальність, незважаючи на усі протиріччя. Завдяки політичному баченню європейських лідерів Євросоюз продовжить демонструвати високий рівень економіки. З'явиться система, за

допомогою якої можна буде швидко забезпечити роботою та надати притулок і медичну допомогу усім, хто цього потребує. Міграція характеризуватиметься залученням висококваліфікованих іммігрантів, завдяки яким розвиватиметься економіка Союзу.

Сценарій №2 – інклюзивне зростання. У XXI ст. соціальна напруга в країнах Європи досягла точки неповернення. Щоб не зануритися в хаос лідери європейських країн у 2019 році вирішили заснувати проєвропейську політичну групу «Відновлення Європи» (Renew). Renew вважає, що політика ЄС має базуватися на цінностях, які закладені у основоположних актах Євросоюзу. Організація закликає держави-члени Союзу впроваджувати «зелену політику», щоб до 2050 року промислова база країн була вуглецево нейтральна. Renew прагне створити єдину міграційну політику для вирішення проблеми через загальний підхід та протидію нелегальній міграції. Одночасно з цим група прагне, щоб ЄС був не єдиним привабливим пунктом призначення для іммігрантів. Міграційні потоки мають йти і до країн-сусідів Союзу, не перевантажуючи держави-члени Євросоюзу.

Висновки до 3 розділу

Іммігрантів завжди приваблювали країни Європи через високий рівень економіки, соціального захисту, освіти та медицини. Оскільки права людини

стоять на першому місці серед держав Союзу, то варіант залишитися в Євросоюзі є найоптимальнішим для біженців. Механізми регулювання міграційної політики в ЄС є ключовим елементом для забезпечення стійкого та ефективного управління міграційними потоками. Міграційні кризи 2015 та 2022 років показали, що існуючі інститути боротьби з нелегальною міграцією є застарілими та потребують негайних змін. Так було розширено повноваження Frontex та створено Європейську систему стеження за кордонами, щоб забезпечити щоденний контроль за зовнішніми межами Союзу.

Неконтрольовані потоки мігрантів несуть за собою безліч проблем. Біженців потрібно наділити основоположними правами, надати фінансову підтримку і допомогти інтегруватися у європейське суспільство. Задля цього країни-члени ЄС надають безкоштовне житло, психологічну допомогу, проводять мовні курси та знаходять місця у садочках і школах для дітей мігрантів. Від інтеграційних заходів залежить наскільки швидко іммігрант зможе адаптуватися у новому для себе середовищі. Міграція може мати негативний вплив та сприяти розвитку ксенофобії у суспільстві.

Не справляючись з величезними потоками біженців, ЄС прийняв рішення висилати мігрантів, які прибули зі списку «безпечних країн». Ці держави підписали певні нормативно-правові акти, які зазначають, що їх громадянам не загрожує переслідування та насилля. Такий список дозволяє прискорити процес розгляду заяв про надання притулку.

Одним з найдієвіших способів подолання міграції стала реадмісія, тобто повернення громадян третіх країн до держав проживання. Задля проведення цього процесу Євросоюз укладає нормативно-правові акти про повернення осіб, що не мають дозволу знаходитися на території ЄС.

Важливим елементом міграційної політики є розподіл мігрантів між державами-членами ЄС, що допомагає полегшити тиск на прикордонні країни. Ефективність механізмів регулювання спільної політики щодо іммігрантів

залежить від поєднання гнучкості та компромісів у відповідь на виклики, що постають перед Євросоюзом. Постійне вдосконалення спільних дій є ключем до безпечного простору.

Прозора система перевірки документів сприяє швидшому розгляду заяв про надання притулку, а співпраця між країнами-членами ЄС допомагає удосконалити нормативно-правові акти, спрямовані на регулювання міграційних потоків.

ВИСНОВКИ

Одним з ключових елементів глобалізації є міграція. Європейський Союз – привабливе місце для мігрантів та біженців через свій високий рівень

економіки, захист прав людини та політичну і соціальну стабільність. Це є сприятливим середовищем для життя тих, потребує притулку. Створення Шенгенської зони сприяло поширенню наративів щодо відсутності належного рівня безпеки у ЄС. Така денаціоналізація державного суверенітету вимагає тісної співпраці у сфері безпеки та оборони і є необхідною.

Міграційна політика Євросоюзу містить ряд законодавчих, економічних, організаційних та інших заходів, що спрямовані на регулювання потоків мігрантів у національних інтересах. ЄС контролює та встановлює правила в'їзду та виїзду з країн, регулює процедури надання статусу біженця або тимчасового захисту, а також сприяє наданню віз і громадянства. Відсутність єдиних стандартів у сфері імміграції громадян третіх країн та перевага національних інтересів держав Союзу перешкоджає виробленню ефективної міграційної політики.

У результаті дослідження були виконані такі завдання:

1. Історичне підґрунтя міграції до країн-членів ЄС сягає 60-х років ХХ ст. Цей період можна вважати початком сучасного етапу міграційної політики. Друга світова війна зумовила виникнення терміну «імміграційне безумство». Станом на 1943 рік близько 30 млн осіб були вимушені покинути свій дім та вирушити на пошуки кращого життя. Наступним етапом розвитку міграційної політики ЄС стало її поступове розширення, особливо, у період 1970–2004 рр. Задля розвитку економіки робітники мали переїжджати з менш розвинених регіонів Союзу до більш розвинених країн.
2. Проаналізувавши причини виникнення міжнародної міграції, можна дійти до висновку, що люди змінюють своє місце проживання внаслідок економічних, соціополітичних та екологічних причин. Іммігранти часто намагаються втекти від переслідувань, збройних конфліктів, а також шукають кращих умов життя та вищої заробітної плати.

3. Дослідження впливу російсько-української війни на міграцію в Євросоюзі показало, що європейські держави всебічно підтримують нашу країну. Починаючи з 2014 року ЄС вводить санкції проти російської еліти та компаній, надає фінансову, гуманітарну та дипломатичну підтримку. Щоб захистити біженців з України та надати їм основоположні права, 4 березня 2022 року Єврокомісія прийняла рішення надавати їм статус тимчасового захисту. Міграційні потоки до держав ЄС не припиняються. Це спричиняє навантаження на економіку країн і породжує проблеми з інтеграцією біженців у європейське суспільство. Щоб вирішити ці проблеми важливо проводити політику реінтеграції громадян України.
4. Узагальнивши наслідки міграційної політики ЄС, можна сказати, що кризи 2015 та 2022 років показали, що європейська система регулювання іммігрантами застаріла та потребує негайної модернізації. Щоб вирішити цю проблему Євросоюз вдався до рішучих кроків. Насамперед було розширено повноваження Frontex та створено механізм розподілу біженців між країнами, щоб послабити тиск на держави першого в'їзду. Також реформовано систему розгляду заяв щодо надання прихистку, спрощено процедуру отримання міжнародного захисту для тих, хто цього потребує, зміцнено зовнішню політику для стабілізації ситуації у країнах-джерелах мігрантів та започатковано список «безпечних країн», який допоможе врегулювати питання економічних мігрантів.
5. Окресливши перспективи розвитку міграційної політики країн ЄС, можна сказати, що Єврокомісія та інші інституції розробили інструменти для якісного управління міграційними потоками. Потреба у висококваліфікованих кадрах може залишатися актуальною, особливо у галузях, де є дефіцит працівників. Залучення нових кадрів зможе призвести до економічного розвитку держав ЄС. Загальна перспектива полягає в балансі між внутрішніми і зовнішніми факторами для створення гармонійної міграційної політики. Для цього Євросоюз створює організації, що допомагають керувати зовнішніми кордонами та укладає

угоди з країнами Африки та Західної Азії, що є найбільшими постачальниками мігрантів.

На основі виконаних завдань можна підсумувати, що міграційна політика Євросоюзу визначається потоками людей з держав з несприятливими умовами для життя, такими, як війна та збройні конфлікти, високий рівень безробіття і соціальна незахищеність. Останнім часом імміграція набула масового характеру та несе в собі безліч небезпек для приймаючих країн. Наприклад, занадто велика кількість мігрантів може призвести до дисбалансу всередині суспільства та спричинити міжетнічні конфлікти.

Підхід до вирішення міграційних криз має бути комплексним з єдиними стандартами для усіх країн Союзу, а міграційна політика має враховувати політичні, культурні, соціальні та етнічні фактори. Щоб полегшити тиск біженців на ЄС потрібно посилити законодавство, реформувати існуючі інституції та протидіяти нелегальній міграції.

Важливим елементом врегулювання політичної ситуації у державах ЄС є побудова діалогу як в середині Союзу, так із третіми країнами, заснованого на рівності усіх сторін. Від того, чи зможуть сторони дійти консенсусу, залежить майбутнє політичного альянсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Безуглий П.Г. Теоретичні засади дослідження міграційних процесів. *Політичне життя*. 2018. №1. С. 5–13.
2. Бондарчук В.В. Європейська міграційна криза та стабільність ЄС. *Придніпровська державна академія будівництва та архітектури. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. Випуск 2 (02). С. 28–31.
3. Бучин М.А., Мархайчук Н.О. Особливості використання Російською Федерацією міграції як інструменту гібридної війни проти України. *Наук. журнал «Політикус»*. 2022. №5. С.30–34
4. Грицаєнко Л. Л. Становлення простору свободи, безпеки та правопорядку в Європейському Союзі. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2011. № 2. С. 93–96.
5. Демчишина В.Р. Принципи міграційної політики Європейського Союзу. *Часопис Київського університету права*. 2018. №4. С. 325–328.
6. Іващук І. О., Стахова Н. В., Живко М. А. Міжнародні міграційні процеси: навч. посіб., Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 204с.
7. Кирилук Ю.Б., Родіонова Н.Л, Овчар П.А. Проблеми та перспективи міграційної політики ЄС. *Економіка та суспільство*. Вип. 46. 2022. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-34>
8. Костенко В. Механізм спільної міграційної політики ЄС: еволюція та складові. *Науково-теоретичний альманах. Грані*. 2023. Т. 26(4). С. 36–44.
9. Лавер О.Г. Етнічні конфлікти і міграційні процеси в країнах ЄС: соціолого-політологічний аспект (2017-2020рр.). *Збірник наукових праць. Геополітика України: історія і сучасність*. 2020. №1(24). С. 74–82.
10. Майданик А.І. Міграційна криза в ЄС та її вплив на безпекову ситуацію в світі. *Серія «Міжнародні відносини»*. 2020. №5. С.307–312.
11. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії. Київ: НІСД, 2018. 472 с.

12. Малиновська О. А. Сучасний розвиток міграційної політики ЄС та міграційні перспективи України. *Демографія та соціальна економіка*. 2021. Вип. 2 (44). С. 92–109.
13. Ніколаєвський В.М., Прохоренко Н.Є. Теоретико-методологічні засади вивчення міграції населення. *Вісник міжнародного слов'янського університету*, 2009. Т.12. №1 С.34–39
14. Остапенко І.В. Проблеми зовнішньої міграції в Україні: сучасні тенденції. *Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства*. 2020. С. 51–55.
15. Пак Н.А. Міграційна політика Європейського Союзу: проблеми і перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»* 2017. Вип.6. С. 54–57.
16. Пілюк С.В., Саракуца М.О. Правове регулювання боротьби з нелегальною міграцією в ЄС у сучасних умовах. *Актуальні проблеми міжнародного права. Альманах міжнародного права*. 2020. Вип.23. С.37–45.
17. Подаєнко Ю.Л., Новокшанова О.С. Ісламський чинник як невирішене питання західноєвропейської політики мультикультуралізму. *Наукові праці. Політологія*. Вип.170. Т.182. 2012. С.74–80.
18. Поліщук В.А. Соціальна робота з біженцями. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»* 2016. Вип. 1. С. 215–218.
19. Ровенчак О.А. Види та етапи міжнародної міграції: історико-соціологічний огляд. *Соціальні технології*. 2006. Вип. 29. С. 288–300.
20. Священко З.В. Міграційна політика Європейського Союзу щодо країн Північної Африки. *Науковий журнал Європейські історичні студії*. 2019. №13. С.67–83.

21. Фітковський В.В. Аналіз міграційних процесів країн ЄС: виклики та завдання публічного управління. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Державне управління»*. 2023. № 12 (18). С. 406–415.
22. Чернега О. Б., Яковенко Ю. В. Міграційна політика ЄС: тенденції формування міграційних потоків та механізми вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 22. С.9. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-12>
23. Черній Л.В. Українські вимушені мігранти у країнах ЄС: виклики та можливості. *Гуманітарний корпус УДУ ім. М.П. Драгоманова*. 2023. Вип. 50. С. 92–94.
24. Шкурат М. Є., Лісна В.Г. Міграційна політика Європейського Союзу. *Електронне фахове наукове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2023. №39. С.165–170. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V39\(2023\)-25](https://doi.org/10.31521/modecon.V39(2023)-25)
25. Шелемба М.М. Трансформація міграційної політики ЄС на початку ХХІ ст. *Науково-теоретичний альманах «Грані»*. 2019. Т.22. №4. С. 15–24.
26. Яворська І. Т. Право Європейського Союзу: сучасні концептуальні підходи. *Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини»*. 2012. Вип.30. С.201–209.
27. A common immigration policy for Europe: Principles, actions and tools. URL: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0359:FIN:En:PDF>
28. Asylum and migration reform: EU member states' representatives green light deal with European Parliament. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/02/08/asylum-and-migration-reform-eu-member-states-representatives-green-light-deal-with-european-parliament/>

29. Asylum, migration and integration fund (2021–2027). URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/asylum-migration-and-integration-funds/asylum-migration-and-integration-fund-2021-2027_en
30. Common European asylum system. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/common-european-asylum-system_en
31. Communication from the commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: The Global Approach to Migration and Mobility, 2011 URL: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/en/TXT/?uri=CELEX%3A52011DC0743>
32. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. URL: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>
33. Convention determining the State responsible for examining applications for asylum lodged in one of the Member States of the European Communities – Dublin Convention. URL: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/ALL/?uri=CELEX%3A41997A0819%2801%29> (last accessed: 19.01.24)
34. Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2001/55/oj>
35. Directive (EU) 2016/801 of the European Parliament and of the Council of 11 May 2016 on the conditions of entry and residence of third-country nationals for the purposes of research, studies, training, voluntary service, pupil exchange schemes or educational projects and au pairing. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/801/oj>
36. Directive (EU) 2021/1883 of the European Parliament and of the Council of 20 October 2021 on the conditions of entry and residence of third-country

- nationals for the purpose of highly qualified employment, and repealing Council Directive 2009/50/EC. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2021/1883/oj>
37. Directive 2014/66/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on the conditions of entry and residence of third-country nationals in the framework of an intra-corporate transfer. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/66/oj>
38. EMN Asylum and Migration Glossary. Refugee. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/refugee_en
39. EU Immigration Portal. URL: https://immigration-portal.ec.europa.eu/general-information/who-does-what_en
40. EU relations with Belarus. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eastern-partnership/belarus/>
41. EURODAC (European Asylum Dactyloscopy Database). URL: https://knowledge4policy.ec.europa.eu/dataset/ds00008_en
42. European Migrant Smuggling Centre – EMSC. URL: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-serious-and-organised-crime-centre-esocc/european-migrant-smuggling-centre-emsc>
43. European pact on immigration and asylum. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13440-2008-INIT/en/pdf>
44. European Union agency for criminal justice cooperation. Multi-annual strategy. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/about-us/planning-and-reporting/multi-annual-strategy>
45. Eurostat. Over 4.3 million people under temporary protection. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240208-1>
46. Eurosur. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/border-crossing/eurosur_en

47. Frontex. Who we are? URL:
<https://www.frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/tasks-mission/>
48. How does the European Union regulate migration? URL:
<https://epthinktank.eu/2021/06/23/how-does-the-european-union-regulate-migration/>
49. Immigration policy. Fact sheets on the European Union. 2022. URL:
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/152/immigration-policy>
50. Integrated border management fund – border management and visa instrument. (2021–2027). URL:
https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/borders-and-visa-funds/integrated-border-management-fund-border-management-and-visa-instrument-2021-27_en
51. Integration of third-country nationals. URL:
<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/integration-policy/>
52. International security fund (2021–2027) URL:
https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/internal-security-funds/internal-security-fund-2021-2027_en
53. IOM: Mediterranean Arrivals Reach 110,699 in 2019; Deaths Reach 1,283. World Deaths Fall. URL:
<https://www.iom.int/news/iom-mediterranean-arrivals-reach-110699-2019-deaths-reach-1283-world-deaths-fall>
54. Migration flows on the Central Mediterranean route. URL:
<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/central-mediterranean-route/>
55. Migration flows on the Eastern Mediterranean route. URL:
<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/eastern-mediterranean-route/>
56. Migration flows on the Western routes. URL:
<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/western-routes/>

57. Migratory crisis: EU Council Presidency steps up information sharing between member states by activating IPCR. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/pressreleases/2015/10/30/migratory-crisis-activating-ipcr/>
58. Population and Migration in the European Union/ Ed. by P. Rees, J. Stillwell, A. Convey, M. Kupiszewski. Chichester, 1996. 410 p.
59. Rapoport H. Migration and globalization: what's in it for developing countries? *International Journal of Manpower*. 2016. Vol.37, No.7 P. 1209–1226.
60. Regulation (EU) 2019/817 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2019 on establishing a framework for interoperability between EU information systems in the field of borders and visa and Regulations (EC). URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/817/oj>
61. Regulation (EU) 2019/818 of the European Parliament and the Council of 20 May 2019 on establishing a framework for interoperability between EU information system in the field of police and judicial cooperation, asylum and migration and amending Regulations (EU) 2018/1862 and (EU) 2019/816. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/818/oj>
62. Saving lives at sea and fighting migrant smuggling. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/saving-lives-sea/>
63. Ukrainian refugees: EU members stages agree to extend temporary protection. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/09/28/ukrainian-refugees-eu-member-states-agree-to-extend-temporary-protection/>
64. What is ETIAS? URL: https://travel-europe.europa.eu/etias/what-etias_en
65. What we do? EUAA. URL: <https://euaa.europa.eu/about-us/what-we-do>